

*CSÁKÁNYDOROSZLÓI HARANGVIRÁG
ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA*

*CSÁKÁNYDOROSZLÓ
2025.*

TARTALOMJEGYZÉK

1. AZ INTÉZMÉNY JOGI STÁTUSZA, ADATAI.....	4
1.1. Intézményünk küldetésnyilatkozat.....	5
2. A Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde PEDAGÓGIAI PROGRAMJA.....	6
2.1 Bevezető.....	6
2.2. A Művészeti program akkreditációja.....	7
2.3. Helyzetkép az óvodánkról.....	8
2.4. Gyermekképünk.....	9
2.5. Óvodaképünk.....	9
3. PROGRAMUNK CÉLFEJEZETE.....	10
3.1. Alapvető céljaink.....	10
3.2. Általános nevelési feladataink.....	10
3.3. A programunk rendszerábrája.....	12
4. A NEVELÉS KERETE.....	13
4.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési programja.....	13
4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	21
4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	25
4.4. A program ajánlott napirendje.....	26
5. A PROGRAM EVÉKENYSÉGKERET.....	28
5.1. Néphagyományörzés, népszokások, hagyományos jeles napok.....	28
6. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	32
6.1. Játék, játékba integrált tanulás.....	32
6.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	35
6.3. Vers, mese, dramatikus játék.....	39
6.4. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc, zenehallgatás.....	42
6.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	45
6.6. Mindennapos mozgás.....	49
6.7. A külső világ tevékeny megismerése.....	53
6.8. Munka jellegű tevékenységek.....	57
7. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK.....	60
7.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek.....	60
7.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek befogadása és fejlesztése.....	60
7.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek.....	62
7.1.3. Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek.....	62
7.1.3.1. Integrációs tevékenységünk.....	62
7.1.4. Tehetséges gyermek tehetséggondozás.....	64
7.1.5. A tehetségprogram kommunikációja.....	65
7.1.6. Kiemelten tehetséges gyermek.....	65

7.1.7. Csodák színterei, műhelyek kialakítása	65
7.1.8. A tehetséggondozó munka feltételei	66
7.1.9. Tehetségdiagnosztika működtetése	66
8. FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	68
9. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE.....	70
9.1. Az óvoda és a család	70
9.2. Az óvoda és az iskola	70
9.3. Az óvoda és a művészeti iskolák, együttesek	71
9.4. Az óvoda és a közművelődési intézmények.....	71
9.5. Az óvoda egyéb kapcsolatai	71
10. A PROGRAM ERŐFORRÁSAI	72
10.1. Személyi feltételek	72
10.2. Tárgyi feltételek	73
11. A PROGRAM ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE, MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSA... 73	
11.1. A program működését tervező, elemző és értékelő dokumentumok	74
11.2. A nevelőmunka ellenőrzése	74
11.3. A nevelőmunka értékelése	75
11.4. Menedzselés, marketing tevékenység az óvodában	77
12. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK.....	78
13. FELHASZNÁLT IRODALOM	79
14. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	80
15.1. Melléklet:	
A Pedagógiai Program végrehajtásához szükséges nevelő, oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke a Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde óvodájában.....	82

1. AZ INTÉZMÉNY JOGI STÁTUSZA, ADATAI

Intézményünk neve Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde

OM azonosító: 202345

Intézményünk fenntartója: Csákánydoroszló Község Önkormányzata

Székhelye: 9919 Csákánydoroszló, Fő u. 39.

Az intézmény illetékessége, működési területe:

Az óvodai feladatellátás tekintetében: Csákánydoroszló Község közigazgatási területe

A közművelődési feladatellátás tekintetében: Csákánydoroszló Község közigazgatási területe

Székhelye:

Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde

9919 Csákánydoroszló, József Attila. u. 6.

Elérhetősége: telefon: 06/94/442-003

E-mail: csakanyiovi@pwnet.hu

Férőhelyek száma: 3 csoport 69 fő

1.1. INTÉZMÉNYÜNK KÜLDETÉSNYILATKOZATA

Intézményünk az óvodás korosztály nevelését és közművelődési tevékenységet is biztosít a községünkben lakók számára.

Óvodai nevelésünk kiemelt feladata a családi neveléssel együtt az iskolát megelőző kisgyermekkorai nevelés, melynek során a gyermekek elsajátítják azokat a képességeket és készségeket, amelyek alkalmassá teszik őket az előttük álló kihívásokra. Óvodánk fogadja a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeket is. Fejlesztésüket speciális igényeik figyelembevételével, egyéni képességeikhez igazodva végezzük, ezzel segítve elő a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését. Pedagógiai munkánk során arra törekszünk, hogy a gyerekek okos szeretetben, érzelmi biztonságban, humorral teli szabad légkörben, sok szép óvodai élménnyel töltsék el óvodás éveiket.

A Csaba József ÁMK Művelődési Intézménye biztosítja a település minden korosztálya számára a szabadidő színvonalas, kulturált eltöltésének lehetőségét. A helyi igények figyelembe vételével szervez öntevékeny, önképző, tanfolyamokat, feltárja a település környezeti, szellemi, művészeti értékeit, hagyományait, támogatja az ismeretszerző, amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységét.

A nevelési, oktatási intézményekkel együttműködve, az élethosszig tartó tanulást elősegítve tevékenykedünk a felnövekvő nemzedék kultúrájának gazdagításáért.

„ A kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”

/Kodály Zoltán/

2. A CSÁKÁNYDOROSZLÓI HARANGVIRÁG ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2.1. Bevezető

Szeretettel köszöntöm mindazokat, akik óvodánk és programunk iránt érdeklődnek. Intézményünk a nyugati határ közelében Körmen és Szentgotthárd között az Őrség kapujában, Csákánydoroszlóban helyezkedik el. A szülők többsége e városokban, valamint helyben dolgozik, de emellett sokan mezőgazdasági tevékenységgel is foglalkoznak. A családok egyre többet vállalnak megszokott életszínvonaluk megtartása érdekében. Gyermekük neveléséhez nem nélkülözhetik az óvoda nevelő munkáját, szolgáltatásait, szakmai segítségét. A családok többsége egyetért óvodapedagógiai törekvéseinkkel, sőt igyekszik azt a családi nevelésben is érvényesíteni.

Óvodánkban a gyerekek jól felszerelt termekben vegyes életkorú csoportokban töltik napjaikat, ahol lehetővé válik testvérek, ismerős gyerekek együtt nevelése, gondozása. Pedagógiai programunk az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára épül, felhasználjuk az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” című alternatív programot, amellyel 1999. óta dolgozunk. A művészeti program tiszta értékrendet, világos egyértelmű célokat, tudatosan felépített feladatrendszert, gazdag szakmai anyagot, folyamatos továbbképzési lehetőséget biztosít számunkra, így segít tartalmassá, hatékonyá tenni óvodásaink fejlesztését. Nevelőmunkánk alapja tudásunk, pedagógiai munkánk fejlesztése, ennek érdekében továbbképzéseken, esztétikai tanácskozásokon, konferenciákon veszünk részt. „Csak tiszta forrásból” táplálkozunk, elutasítjuk, ami az óvodás életkortól idegen, elősegítjük, hogy a művészet sokszínűsége hassa át az óvodánk életét. Olyan óvoda működtetésére törekszünk, amely a kapkodó, gyakran érzéketlen modern világunkban egy nyugodt, barátságos sziget, ahova örömmel lép be a szülő gyermekével. Művészeti programunk a gyermekek képességeinek kibontakoztatása, fejlesztése mellett, hangsúlyt fektet a hagyományok megismerésére, kulturális értékeink megőrzésére. Célunk a régi hagyományok felélesztése, a meglévők ápolása, értékeink átörökítése, így gazdagítva gyermekeinket. Meggyőződésünk, hogy a minőségi munka megvalósítása kiemelten fontos a mindennapi tevékenységeink során. A játékra alapozva szervezzük, a gyermekek igényeihez igazítjuk a tevékenységeket és a tapasztalatszerzést. Fontosnak tartjuk, hogy a családokkal együttműködve a családi nevelést kiegészítve neveljük óvodásainkat.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA
OKTATÁSÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁR

Iktatószám: 57257-4/2017/KOZNEVSTRAT

Hív. szám:

Ügyintéző: Lizanecz Edina

(+36 1 8967473)

Melléklet: 1 db

Az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete (5000 Szolnok, Baross út 51. I.1.) (a továbbiakban: kérelmező), által benyújtott, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelési Stratégiai Főosztálya által 57257/2017/KOZNEVSTRAT ügyiratszámon iktatott miniszteri jóváhagyás megadása iránti kérelem alapján az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” elnevezésű módosított alternatív óvodai pedagógiai program tárgyában hozom az alábbi

h a t á r o z a t o t

Jóváhagyom, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 9. § (8) bekezdésben foglaltak alapján az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív óvodai program módosított változatát.

E határozat ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs. A határozat ellen – jogszabálysértésre hivatkozva, a határozat közlésétől számított 30 napon belül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz címezve, az Emberi Erőforrások Minisztériuma részére benyújtandó keresettel lehet élni.

I n d o k o l á s

A benyújtott megújított „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív óvodai program az óvodai nevelés teljes pedagógiai szakaszára kiterjedően tartalmazza a 2013. szeptember 1-jétől bevezetésre kerülő Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendeletben meghatározott óvodai élet tevékenységi formáit, nevelési feladatait.

Cím: 1055 Budapest, Szalay u. 10–14. Tel: 795-9581
e-mail: kozoktatas@emmi.gov.hu

Az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív óvodai programot az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete nyújtotta be jóváhagyásra.

A miniszter részére jóváhagyásra benyújtott „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív óvodai programban meghatározásra kerültek az Nkt. 9. § (8) bekezdés a), e), g) és h) pontja szerint: a folyó óvodai nevelés és az óvodai élet megtervezésének elvei, a nevelés tevékenységi formái, az óvodapedagógus feladatai, a pedagógusok köztöltés és kötetlen munkaidéjének szabályai, a működő vezetői modell, nevelésszervezés, az elfogadott pedagógus végzettség és szakképzettség, valamint az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív óvodai programot alkalmazók köre és az alkalmazás szabályai.

Fentiek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Az illetékről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés d) pontja alapján, az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív óvodai program miniszteri jóváhagyási eljárása illetékmentes.

Határozatom az Nkt. 9. § (8) bekezdés a), e), g) és h) pontjában, továbbá a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 29. § (1) bekezdésében, 71. § (1) bekezdésében, 72. § -ában, és 109. § (1) bekezdésében, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § -ában foglaltakon alapul.

Budapest, 2017. NOV. 2 9

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 33/2014. (IX. 16.) EMMI utasítás alapján az emberi erőforrások minisztere nevében eljárva:

A határozatot kapják:

1. „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete (5000 Szolnok, Baross út 51. I.1.)
2. Irattár (helyben)

Cím: 1055 Budapest, Szalay u. 10–14. Tel: 795-9581
e-mail: kozoktatas@emmi.gov.hu

2.3. HELYZETKÉP AZ ÓVODÁNKRÓL

Óvodánk 2013. január 01-től a Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde székhelyintézménye.

Személyi feltételeink:

Jelenleg 3 csoportra 5 óvodapedagógus, két pedagógiai asszisztens és három dajka biztosítja a gyermekekkel történő nevelő-gondozó munkát. Óvodapedagógusaink közül öten felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, többen szakvizsgás képzést végeztek. Mindhárom dajkánk szakképzett dajka.

Konyhai személyzetünk száma 3. Egy fő szakács végzettséggel, két dolgozó konyhai kisegítőként dolgozik az intézményben. Konyhánk tálalókonyhaként működik, a szentgotthárdi Just Food Kft. biztosítja az óvoda, a bölcsőde és az iskolás gyermekek étkezését.

Tárgyi feltételek:

Három csoportos óvodánk 1978-ban épült. Csoportszobáink 50m²-esek, melyekhez csoportonként öltöző, mosdó, terasz tartozik. Az épület része még a konyha, ami 1996 óta az óvoda konyhájaként üzemel, az óvodások, iskolások és felnőttek étkeztetését biztosítja, tálalókonyhaként. Az óvoda bútorait, felszereléseit folyamatosan cseréljük. Csoportszobáink otthonosak. Az elmúlt években főleg pályázaton nyert pénzekből textíliákat, kiegészítő bútorokat vásároltunk. A használaton kívül helyezett olajtároló helyiségből mikrocsoportos foglalkoztatót, illetve video szobát alakítottunk ki, melynek nagy hasznát vesszük.

2010-ben újították fel óvodánkat, amikor sor került a nyílászárók cseréjére, a három gyermekmosdó felújítására, a folyosó járólapozására, külső szigetelésre és színezésre. 2015-től a Csákánydoroszlói Ovisokért Egyesület is támogatja óvodánkat. 2021. júliusában az óvoda épületének tetőcseréjére került sor, valamint a biztos, precíz árnyékolás érdekében az óvodai csoportszobák ablakaira és teraszajtóira relaxák kerültek felszerelésre. Egy csoportszoba falburkolata, laminált padlózata és a belső ajtók cseréje 2021. júliusában megtörtént. 2023. nyarán újabb csoportszoba került felújításra, valamint mindhárom csoportszobába lépcsős polcrendszereket és tálalószekrényeket biztosítottunk. A belső tereket tudatosan építettük ki a művészeti óvodák óvodaképének megfelelően. Minden gyermeki tevékenységnek kialakított helye van. Arra törekedtünk, hogy a tartalom és a forma egysége erősödjön a program specifikus elemeinek hangsúlyozásával.

Esztétikus, jól felszerelt játszóudvar áll gyermekeink rendelkezésére, amit minden évben felújítunk, lehetőségeink szerint bővítünk. Udvari ivókút biztosítja a gyermekeknek, hogy a szabad levegőn tartózkodás ideje alatt is bármikor folyadékhoz jussanak. Intézményünkben a működéshez szükséges alapvető tárgyi feltételek biztosítva vannak, egészséges, biztonságos és esztétikus környezetben neveljük az óvodába járó gyerekeket. Szükséges azonban a folyamatos bővítés, hiszen a köznevelési törvényben előírt kötelező eszköz-és felszerelési jegyzékben szereplő tornaszobával sajnos nem rendelkezünk, melynek hiányát főként a téli időszakban érzékeljük.

2.4. GYERMEKKÉPÜNK

A gyermeki én-tudat fejlődéséhez nevelésre van szükség, ami egy más ember részéről történő készletést, támogatást, fejlesztést és védelmet jelent. A gyermeknek joga van ahhoz, hogy az óvodában megkapja a segítséget, felelősen bánjanak vele, saját tempójában élhessen.

Azt valljuk, hogy a sikeres nevelés feltétele, a gyermek egyedi,- eltérő,- és alapvető szükségleteinek figyelembe vétele, a fejlődés folyamatos nyomon követése, önmagához képest történő fejlődése.

Az esélyegyenlőség mindannyiunk számára fontos érték. Ennek érdekében a gyermekközpontú nevelésünkkel, befogadó személyi és tárgyi környezetünkkel biztosítjuk az egyenlő hozzáférés elvét.

Feltételezzük, hogy minden gyermek vonzódik az élményekhez, a meséhez, zenéhez és az alkotó tevékenységekhez. Ha mindezt az óvodában megkapja, kialakul az önállóvá válás, a kíváncsiság, az önkifejezés igénye, a felfedezés, az alkotás, a tudás, a megvalósítás vágya. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni. Kialakul az óvodás tartása, önállóvá, nyugodttá és kiegyensúlyozottá válik.

2.5. ÓVODAKÉPÜNK

PROGRAMUNK ALAPELVE

Az óvoda pedagógiai tevékenység rendszere személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzélem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy:

- gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.

KIINDULÁSI PONTJAINK

- Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető, fejleszhető.
- Minden gyermek ismerje meg s legyen tisztában gyermeki szinten testi, lelki, szellemi értékével, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.
- Gyermekeinket nevelik, fejlesztik a társkapcsolatok, az óvoda összes dolgozója, ezért a felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy:

**„TISZTELLEK TÉGED, FONTOS VAGY NEKEM, CSAKIS RÁD FIGYELEK, ÉS
SEGÍTEK NEKED, HA SZÜKSÉGED VAN A SEGÍTSÉGEMRE.”**

3. PROGRAMUNK CÉLFEJEZETE

3.1. Alapvető céljaink

- Az óvodások nyugodt élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítás

3.2. Általános nevelési feladataink

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki és értelmi fejlesztése. Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi és társas kapcsolatok az esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálódásának segítségével.

Az anyanyelvi nevelés megvalósítása valamennyi tevékenységi forma keretében.

Az érzelmi, erkölcsi nevelés és társas kapcsolatok alakításának feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtése.
- Az óvodapedagógusok tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek az óvodájukat megismerhessék, ezáltal megszerethessék, hogy olyan tulajdonságok alapjai indulhassanak el bennük a felnőttek mintáján keresztül, mint hűség, becsület valamihez, amely megalapozhatja majdan a lojalitást, empátiás érzeteket környezetükhöz, óvodájukhoz, gyermektársaikhoz, és az óvoda felnőttjeihez.
- Az óvodapedagógusok támogassák a gyermek nyitottságára építve az értékorientált közösségi nevelést, úgy hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek a hazaszeretet és a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermek képes legyen a környezetében lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.
- Az óvónő tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére igényt érezzenek.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a másság elfogadását.

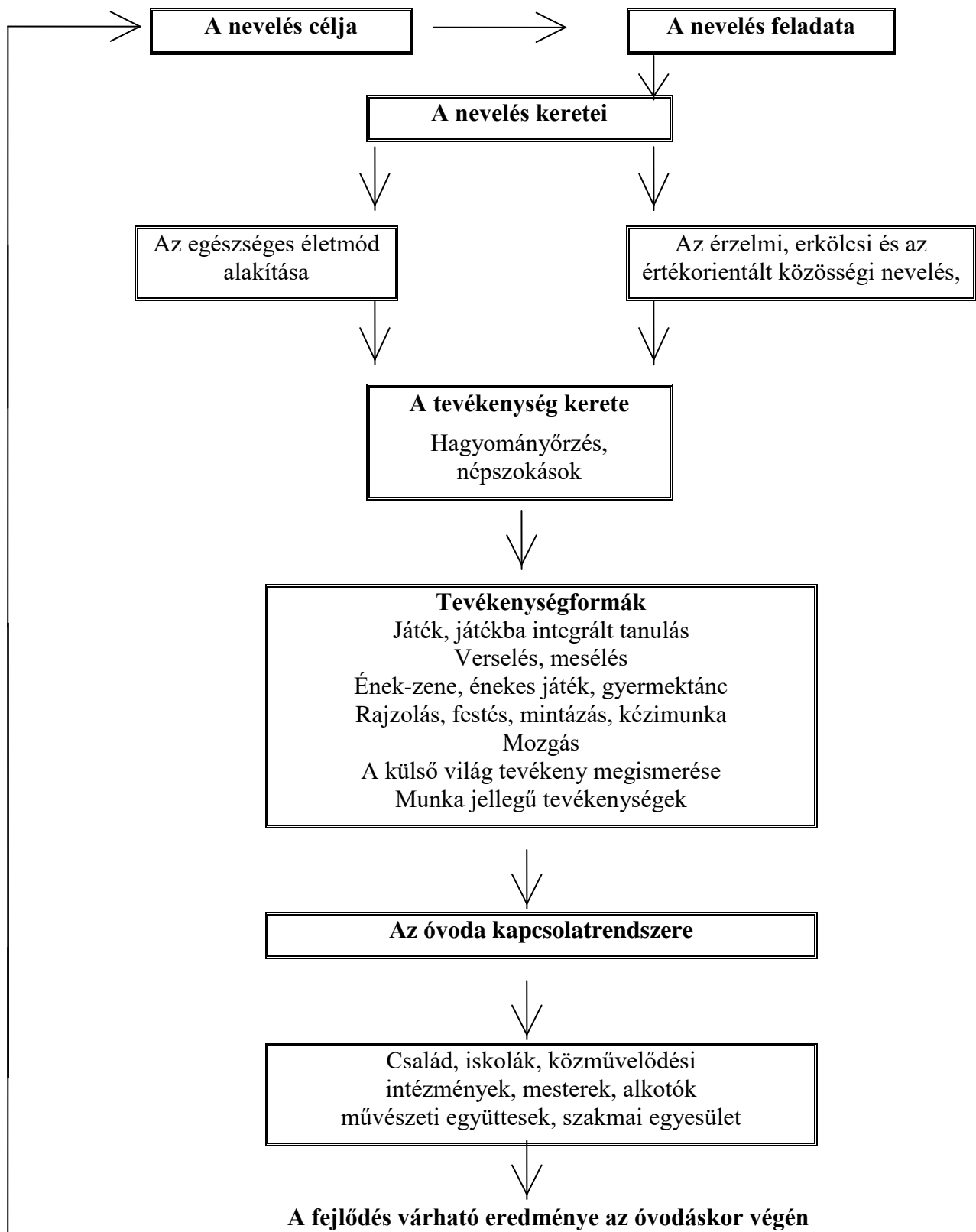
Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- Az egyéni igényeket is figyelembevevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének formálása.
- Harmonikus, összerendezett közös mozgások énekes játékok, gyermektáncok segítsék elő a gyermekek jó tartásának kialakulását, az esztétikus, finom mozdulatainak megjelenését.
- Az esztétikus óvodai környezet segítse a gyermekek szép iránti igényének kialakulását, a szép környezet felfedezését, felismerését és megóvását.
- Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda minden- napjaiban, hogy kialakuljon a gyermekekben az esztétikum iránti érdeklődés a művészetek, és a természeti, tárgyi, emberi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekben biztosítsunk rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön az élmény-befogadó képesség.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.
- A gyermekek mondjanak véleményt a tárgyi - emberi - természeti környezetükről, s vegyék észre a különbséget a szép, a gondozatlan, csúnya jelenségek között.

Az intellektuális érzelmek feladatai

- Az óvodapedagógus a gyermekekkel fedeztesse fel az anyanyelvünk szépségét. Leljék örömeiket abban, ha érthetően el tudják magyarázni mondanivalóikat, kérésüket. A meghitt beszélgetések erősítsék meg a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét, kifejezőkészségét, és a gazdag nem verbális közlések megjelenését is.
- A gyermekek kíváncsisága, utánczasi kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást - különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítésére.
- Az intellektuális érzelmek tudatos támogatása segítse a gyermekek érdeklődésének felkeltését, tudásvágyának kialakulását, a szűkebb – tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását. Örüljön és legyen büszke sikereire és eredményeire.
- A kíváncsiságot felkeltő vizsgálódások, kísérletezgetések, kutakodások, problémafeltáró és –megoldó helyzetek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze a gondolkodási műveletek alkalmazását, az ismeretek emlékezetben tartását, a gyermekek alkotásvágyát.
- A kreatív önkifejezés segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, tapasztalataikat, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék, s a felnőttel együtt vegyék észre a környezet által spontán adódó helyzet- és jellemkomikumokat.

3.3. A programunk rendszerábrája

4. A NEVELÉS KERETE

4.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési program

Az egészséges életmódra nevelés célja:

a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, formálása, testi fejlődésük elősegítése.

Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés irányítása, kialakítása. a fogmosás, öltözködés, a pihenés szokásainak alakítása.
- A zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, A gyermekek gondozása, testi szükségletük, harmonikus összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, mozgásigényük kielégítése
- A gyermekek egészségének védelme, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, edzettségének biztosítása a nevelőtestület által közösen kidolgozott szokásrendszer alapján.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges optimális és esztétikus környezet megteremtése, környezettudatos magatartás megalapozása példamutatással, magyarázattal.
- Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok biztosítása.

Tartalma:

A gyermekek gondozása, testi-lelki szükségletük biztosítása, mozgásigényük kielégítése

Az óvodapedagógus az óvodai felvételi után – lehetőleg még a nyári időszakban – készítse a gyermekekről **anamnézist**, és töltsse ki az „Információ gyűjtése a gyermeke neveléséről” c. igényfelmérő lapot. Ezzel elindítja az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden tevékenységéhez elengedhetetlen.

A növekedés, a fejlődés üteme minden gyermeknél másképpen alakul. Ezért az óvodapedagógus folyamatos megfigyeléssel pl. testsúly, testmagasság, szem, hajszín és méret, láb-kéz stb. **összehasonlító mérésekkel** segítse az egyéni jellemzők, sajátosságok feltárását.

A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus, a dajkák és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes **testközelség megléte**. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő metakommunikációval közelednek feléjük és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt a gyerekek önálló testápolás, étkezés, öltözködés szokásainak szintjét az óvodába lépés pillanatától kezdve vizuális projektrendszerrel kísérik

figyelemmel. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel, a **dajkák bevonásával**, együtt végezze a teendőket, hogy képesek legyenek az egészséges életmód szokásainak sorrendjét és azok fogásait elsajátítani.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják. Ezért az óvoda kísérelje figyelemmel a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen; különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só-és telítetlen zsír tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése. Az étkezési szokásokat úgy alakítsák ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezeten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljenek.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával nézzék el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

A testápolás, a tisztálkodás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus, a *dajka* a gyermekek ápolása közben beszélgesen a gyermekekkel, s csak akkor segítsen nekik, ha szükségük van a segítségre. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvoda és a család gondozási szokásainak összehangolása segít az azonos elvek betartásában. A felnőttek különös gonddal védjék a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, **fogmosáshoz**, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC - használatához a felnőttek teremtsék meg az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhesék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket. Az óvodapedagógus következetesen kérje a szülőket, hogy többreteküen öltöztessék gyermekeiket. Fontos meggyőzni a szülőket a praktikus, izléses öltözködés előnyéről. Türelmes, meggyőző munkával a szülők jó partnereinkké válhatnak.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítsuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A gyermekek **alvásigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend, és a biztonság. Az elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatódalok dúdolása kondicionál reflexként hat. Ha lehet, minden alkalommal éljék át a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szendregés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásigénye. Egy órai nyugodt pihenés után az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a nem alvó (5-6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak. Májustól kezdve az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolások napirendje szerinti életre.

A gyermekek egészségének védelme, megőrzése, edzettségének biztosítása a nevelőtestület által közösen kidolgozott szokásrendszer alapján.

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve ápolja a felnőtt mindaddig, míg szülei nem érkeznek meg. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezzünk gátolni.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek

óvakodjanak a gyermekek megszegényítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a gyakori rövid **prevenciós, fejlesztő tornák**, a mozgásigény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A **zenés-mozgásos percek** lehetővé teszik a mozgáskultúra megalapozását.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha mindennap **edzési lehetőségük** van. Erre legtöbb lehetőséget a **szabadban tartózkodás** biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Mozgásszükségletük kielégítése érdekében az óvodapedagógus szervezzen **napi kocogó-futó lehetőségeket**. A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk döntsék el, mennyit futnak. A felnőttekkel együttvégzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

Az egészség védelme, megőrzése érdekében az időjárásnak megfelelően tartózkodjunk a szabadban.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges esztétikus, egészséges és biztonságos környezet megteremtése, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások és a környezettudatos magatartás megalapozása

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A tárgyi környezet megfelel az egészségügyi előírásoknak, esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, egyedi, praktikus megoldásokat tartalmaz, kiváló alapot ad az óvodai nevelőmunkához. Ezek az elvek szerényebb tárgyi feltételek mellett is érvényesíthetők.

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere **az óvodaudvar**. Úgy célszerű kialakítani, hogy minden csoportnak legyen egy állandó helye, ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják óvodapedagógusukat. Ugyanakkor legyen olyan udvarrész is, ahol a különböző csoportokba járó gyermekek együtt játszhatnak.

Az udvar esztétikai szépségét a sok szép virág, cserje, a gyermek, ízlésesen kialakított virágos kertje adja. Minden csoport rendelkezzen homokozóval, agyagozó asztallal. A labdajátékokhoz megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán legyen olyan zártabb udvarrész, „pódium-szerű” lehetőség, ahol énekes játékokat játszhatnak a gyermekek, vagy bábozásra, dramatikus játékokra nyílik lehetőség.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében az óvodapedagógusok, dajkák esztétikusan, ízlésesen rendezzék be. A több funkciót betöltő **csoportszobát** tegyék alkalmassá a szabad játékokra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát ad a szülőknek is. A természetes világítás biztosításához az ablakot hagyják szabadon, csak olyan esztétikus kisméretű függönyt használjanak, ami nem veszi el a természetes fényt. Tűző nap esetén biztosítsuk a sötétítő függönyöket.

Az óvodapedagógus, a dajka az esztétikai tevékenységekhez alakítson ki elkülönített kuckókat a csoportszobában. Tervezzen meg egy esztétikus, igazi mesebirodalmat, ami a személyes perceknek, napi mesélésnek, drámajátékoknak, bábozásnak a színtere. Legyen olyan sarok, ahol a gyermekek nyugodtan rajzolhatnak, barkácsolhatnak, mintázhatnak, festhetnek, és mindent megtalálnak, ami a vizuális, téri alkotáshoz szükséges. Az óvodapedagógus, a dajka alakítson ki

egy olyan helyet is, ahol minden eszköz együtt van a zenei készségfejlesztéshez. Legyen helye még a mikrocsoportos séták alkalmával talált „kincseknek” is, és találjon ki arra is megoldást, hogy ha nincs tornaszoba, akkor a nagymozgásos játékeszközöknek is legyen helye a teremben. A csoportterem legyen színben, formában, méretarányban, a díszítés anyagának tudatos összeválogatásával megkomponálva.

Az **öltözők** izléses berendezése, világítása, fűtése, szellőzőtsége biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Az öltözőben a szülők részére legyen egy esztétikus általános tájékoztató tábla, a gyermekek eredményességét közvetítő informáló tábla, valamint a negyedéves évszakprojektet bemutató részletes tájékoztató tábla, amelyen piktogramokkal jelölik, hogy az adott héten mit tanulnak a gyermekek.

A **mosdóban** megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. A fürdőszobai tevékenységek szokásait jelenítsék meg képi formában is a szokások rögzítésének elősegítésére.

A programhoz egy olyan kisméretű helyiség folyosórész szükséges, ahol az **ovi-galéria** megrendezhető. A gyermekek szemmagasságában kiállított művészi alkotások - megfelelő megvilágításban - a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat meglétét, a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják még a szülőknek is.

A gyermekek önmegismerését, én-formálását, önreflexió alkotását az élmények újbóli átélését segíti a minden csoportban kialakított **Mini-galéria**, ahol a gyermekek nézegethetik élvezhetik saját és társaik alkotásait.

Állandó szokásrendszer kialakítása segíti a **környezet védelmét és megóvását**, formálja a gyermekek – rajtuk keresztül a szülők – szemléletét.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek testi-és lelki nevelési feladatainak ellátása

Személyi és tárgyi feltételek biztosításával, szükség esetén szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós feladatok megvalósítása.

Anyanvelvi nevelés

Tevékenységek során az óvodapedagógus, dajka beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismerje:

- a kulturált testápolás, étkezés, a helyes öltözködés, testedzés, szabad mozgásos lehetőségek, alvás szokásait, és az eszközök használatának módját;
- a közvetlen környezetének rendjét, ápolását és védelmét;
- a szokásokat megerősítő, segítő, vizuális jelek jelentéstartalmát.

A gyermek képes legyen:

- önállóan, igényesen ellátni az egészségügyi teendőit;
- vigyázni, rendben tartani az egészséges életmódhoz szükséges eszközöket;
- önállóan annyi ételt szedni, amennyit el tud fogyasztani;
- a hőmérsékletnek megfelelően, önállóan öltözködni;

- eligazodni, önmagát kontrollálni az egészségügyi szokásokat mutató vizuális jelek segítségével;
- gondozni, védeni, alakítani, szépíteni a környezetét;
- pihenés alatt nyugodt, csendes játékokra, hogy ne zavarja alvó társait.

Egészségfejlesztési program

Célja:

Egészségfejlesztő programunk célja az egészséges életvitelre nevelés, amely hangsúlyozza az egészség megtartásához szükséges szokások kialakítását és azok megerősítését. Fontos feladatunk az egészségmegőrzés igényének kialakítására, valamint az egészséget károsító helyzetek felismerésére nevelés. Nevelőmunkánk során példamutatásunkkal tárjuk fel az összefüggéseket az egészséges életmód, életvitel és az egészség, mint legfontosabb értékünk között. Programunk megvalósítása során bízunk a szülők aktív közreműködésében.

Egészségfejlesztő programunk tartalma.

- egészséges táplálkozás
- mindennapos testmozgás
- testi, lelki, mentális egészség fejlesztése (viselkedési, magatartásbeli problémák és bántalmazás megelőzése)
- személyi és környezeti higiéné
- baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Egészséges táplálkozás		
Cél	Feladat	Módszer
Az óvodás korosztálynak megfelelő mennyiségű és minőségű ételek bevitel.	Az élelmezésvezető által tervezett étrend összeállítása a törvényi előírásoknak megfelelően történjen. Megfelelő cukor és só adagok betartása.	Szűrőpróba szerinti ellenőrzés az adagok mennyiségét illetően.
Folyadék bevitel.	A gyermekeknek egyéni igényeiknek megfelelően legyen lehetőségük az ivásra a nap bármely szakaszában, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.	Az óvónők és dajkák hívják fel a gyermekek figyelmét a folyadék fogyasztására.

Mindennapos mozgás lehetőségének biztosítása		
Cél	Feladat	Módszer
Szervezett mozgásos tevékenység.	Péntekenként szervezett frontális mozgásos tevékenység. Testi képességek fejlesztése: erő, ügyesség, állóképesség, kitartás, akaraterő fejlesztése.	A mozgásos tevékenységhez szükséges eszközök és felszerelések biztosítása az óvónő és a dajka által.
Kötetlen, spontán	Nagymozgások fejlesztése,	Megfelelő mennyiségű és

természetes mozgások a szabad játék során a csoportban és az udvaron.	finommotorika fejlesztése, egyensúlyérzék fejlesztése, téri tájékozódás, térbeli mozgás fejlesztése. Ösztönzés a mozgásos tevékenységekre. Mozgáskedv fokozása.	minőségű eszköz biztosítása a csoportszobában és az udvaron a dajkák és az óvónők által.
Zenés, mozgásos percek.	Lehetőség szerint a szabadban végzett, frissítő, vérkeringést fokozó torna zenére. Egyöntetű, esztétikus mozgásra nevelés.	A napirendnek megfelelő időpontban szervezett mozgás. Zenére a pedagógus által történő mozdulatok utánpótlása.
Intézményi Bózsik Program.	A Bózsik programba részt vevő gyermekek részére szervezett edzések, mérkőzések. Versenyszellem alakítása, közösségi érzés fejlesztése.	A programot vezető pedagógus „edző” edzésterve és a szükséges eszközök biztosítása.
Külső szerv által szervezett mozgásos lehetőségek ajánlása.	A művelődési Intézményben működő ovis torna népszerűsítése.	Szülők szemléletének formálása a mozgás szerepének, egészségre gyakorolt hatásának hangsúlyozása.
Mindennapi kocogás	A gyermekek állóképességének, akaraterejének növelése. Minden gyermek maga döntheti el, hogy mekkora távot teljesít.	Óvodapedagógusok vezetésével a kijelölt futópályán történő közös levezető kocogás feltételeinek biztosítása a délelőtti udvari játék végeztével.

Testi, lelki, mentális egészség fejlesztése (viselkedési, magatartásbeli problémák és bántalmazás megelőzése).		
Cél	Feladat	Módszer
Az agresszív viselkedés elítélése.	Az agresszívan viselkedő gyermek ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. Megoldási lehetőségek keresése az agresszíven viselkedő, társait bántalmazó gyermekek tekintetében. Feszültség levezető technikák alkalmazása, figyelem elterelése.	Beszélgetés a gyermekkel a szülőkkel. A TV, számítógép káros hatása. (előadás szervezése szülőknek) Az agresszív viselkedés okainak feltárása, szükség esetén szakember bevonása. „Bizalomelőleg adása.” A mese feszültségoldó hatása.
Egymás szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.	Közösségi érzés fejlesztése, a másakra figyelő, segítő magatartás erősítése. A közösen, a közösségért végzett tevékenységek szerepének hangsúlyozása.	A helyes magatartás és jó cselekedetek kiemelése.
Félszeg, visszahúzódó gyermekek bátorítása.	Pozitív énkép, önbecsülés erősítése. A gyermekeknek adjunk választási lehetőséget, tudjanak önállóan döntést hozni.	A csoport „szeretett bábjának” használata. A bátorító nevelés alkalmazása. Humor használata a feszültség oldásában.
Érzelmi biztonság, stabilitás, kiegyensúlyozott pszichés fejlődés elősegítése.	A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése. Felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek pozitív érzelmi kötődés kialakítása. A közösségbe történő beilleszkedés elősegítése. Stressz és konfliktuskezelő technikák kialakítása, helyzetek kezelése.	„Engedjétek, hogy szeressünk benneteket” projektünk megvalósítása. A gyermek szociokulturális háttérének, szükségleteinek feltérképezése. Anamnézis lap kitöltése a szülővel közösen a beszoktatás időszakában.

Személyi és környezeti higiéné		
Cél	Feladat	Módszer
Személyes, higiénés szabályok szokássá alakítása	A helyes tisztálkodási szokások betartása (kézmosás, fogmosás, orrfújás, törölköző és toalett használat) Saját eszközök használata. Vigyázzanak ruházatuk tisztaságára, ügyeljenek a rendezett külső megjelenésre. Váltóruha a mozgásos tevékenységekhez.	Felnőttek példamutatása, egyéni segítségnyújtás. A szabályok betartását segítik a mosdóban és az öltözőkben elhelyezett piktogramok. Mérés, értékelés a gyermekek körében: Nagy Jenóné Óvodatükörben rögzített szempontsora alapján. Dajka ügyel a mosdó rendjére, tisztaságára. rendszeres törölköző és ágynemű cseréje.
Környezet rendjének, tisztaságának megóvása.	A gyerekekben alakuljon ki az esztétikus, rendezett környezet iránti igény. Aktívan vegyenek részt a játékok elrakásában. Figyeljenek az öltözőszekrényük rendjére.	A napirend alapján a gyerekek bevonása a játékok elrakásába. Naposi munkálatok teljesítése. Aktívan vegyenek részt az udvari munkálatokban (levélgyűjtés, virágágyás gondozása, öntözés stb.)

Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás		
Cél	Feladat	Módszer
Óvó-védő előírások betartása	A dolgozók modell értékű viselkedése a szabályok betartásában. Beteg gyermek nem látogathatja az óvodát.	Az Atlantisz SÉ Kft. munkatársa évente egyszer munkavédelmi oktatásban részesíti az intézmény dolgozóit. Dolgozók évenkénti egészségügyi alkalmassági vizsgálata. Betegség után csak orvosi igazolással jöhet a gyermek közösségbe.
Gyermekbalesetek	Biztonságos környezet	Udvari mozgásfejlesztő

elkerülése	kialakítása. A gyermekekben rögzíteni kell a balesetek megelőzéséhez szükséges szabályokat. (játékeszközökkel, egyéb eszközökkel pl. ollóval való tevékenykedés szabályai, udvari mozgásfejlesztő eszközök használata)	eszközök állapotának napi szintű ellenőrzése, négyévenként kötetező felülvizsgálat. (EMI –TÜV Szüd Kft.)
Elsősegélynyújtás baleset esetén.	Baleset esetén a sérülés kezelése, szükség esetén az orvos, mentő értesítése. A gyermekek baleset észlelése esetén kérjük azonnal a felnőtt segítségét.	Elsősegélynyújtó doboz, elsősegélynyújtás (csak amiben biztosak vagyunk). Balesetről jegyzőkönyv készítése. Gyermekek figyelmének felhívása: Mit tehattünk volna a baleset elkerülése érdekében?
Felnőtt felügyelet	A gyermekek felnőtt felügyelet nélkül nem maradhatnak. Nyitástól, zárásig óvodapedagógus felügyeli a gyerekeket.	Munkaidő betartásának ellenőrzése.

4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

Célja:

A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családias légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig, ahol a gyerekek társas aktivitásában a lojalitás, az empátia megalapozása történik.
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- A nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülőföldhöz családhoz való kötődés, lokálpatriotizmus megalapozása, szűkebb és tágabb környezetének megismertetésével.
- Óvodánkba kerülő bármilyen nemzetiségű gyermek, sajátos szükségletének kielégítése, lehetőség nyújtása kultúránk megismerésére.
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése (HH, HHH, BTM, SNI, Kiemelten tehetséges)
- Fakultatív hit és vallásoktatás lehetőségének biztosítása, a kulturális értékek átadása.

Tartalma:

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátosságuk a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. A gyermekekben a **családias légkör** hatására kialakul az érzelmi kötődés társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönözi őket.

Fontos, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, mosdóban. Ezzel is fokozható az otthonosság érzése. Az 5-6-7 éves gyermekeknek még azt is biztosítsuk, hogy meghatározott céllal önállóan kimerhessenek az udvarra. (A közvetett figyelemmel kíséréstől ne feledkezzünk meg.)

A nevelőtestület által kidolgozott szokás-, szimbólum- és jelképrendszereken belül a csoportok sajátos, egyéni színezetének biztosítása.

Az otthonosság érzését segíti elő az is, ha az óvodapedagógus minden gyermeknek tároló helyet biztosít, ahová saját eszközeit, játékait, a mikrocsoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeit” beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti.

A gyermekek érkezésekor az óvoda öltözőiben, folyosóin nyugalmat árasztó hangszeres zene szól. Különösen vigyázzunk arra, hogy a zene hangereje ne nyomja el a gyermekek, szülők beszélgetését.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. Az óvodapedagógus, a dajka a szülőkkel együtt – az „Engedjétek, hogy szeressünk benneteket” program alapján – teremtsen meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Ezért az óvodapedagógus adjon lehetőséget ahhoz, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával, ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül. A szülő jelenléte a gyermeknek biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A befogadásban lehetőleg mindkét óvodapedagógus vegyen részt, és a dajkával együtt gondosan készítsék elő ezt az időszakot. Az óvónők a gyermekek jelét úgy válogassák ki, hogy ahhoz mondókát, verset vagy gyermekdalt lehessen kapcsolni. Így még a kevésbé vonzó jel is kedvessé válik. Legyen ez a gyermek első esztétikai élménye az óvodában!

A sok érdekes, értékes játék mellett az óvodapedagógus mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedjen a gyermekeknek. Az idősebb óvodások is segíthetnek mesedramatizálással, énekes játékkal, verseléssel az érzelmileg bizonytalan, szorongó gyermekek befogadásában.

A gyermekek már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a mindennapi tevékenységeket, amit az óvodapedagógus, a dajka sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltasson. Természetesen mindenkor tartsa szem előtt a gyermekek egyéni képességeit, tempóját és az otthonról hozott szokásait. Az 5-6-7 éves gyermekek segítsenek a kiscsoportosok öltöztetésében, vegyék körül őket gyengédséggel és szeretettel.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető élet** szükséges. Az óvoda közösen tervezze meg és értelmezze újra hagyományos rendezvényeit úgy, hogy a gyermekeket minél kevesebbet szerepeltesse. Az óvoda ünnepnapjaiban is a jelképek, szimbólumok a felnőttek élménykövetítése és a személyesség jelenjen meg.

A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran megélhessék az önállóságukat, amely belülről táplálkozó kedvet és motivációs állapotot hozhat létre. Így alakul ki, hogy egy időben, egymástól függetlenül különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is szerveződjenek.

Az óvoda minél több tevékenységet szervezzen a kicsi és a nagy óvodásoknak. Figyelünk arra, hogy az azonos korú 5-6-7 éves gyermekek tudjanak együtt tevékenykedni. Az óvodások és az idősebb gyermekek (iskolások) találkozásának lehetőségét teremtsék meg. E célra használják fel a véletlen és a tervszerű találkozásokat.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban, képesek a különbözőségekre elfogadására, tiszteletére. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, határokkal együtt. A határokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve minden kapcsolatban alkalmazzuk az alábbi elveket, melyet a szülőknek is tegyünk érthetővé, alkalmazhatóvá.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:

- A felnőtt próbálja megérteni - elsősorban érzelmileg - a gyermekeket.
- Parancsolás helyett igyekezzon kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat.
- Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során. A konfliktust feloldó beszélgetéseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.

- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- A felnőtt - gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg, a kívánság és az elvárás megnevezésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés. Mellőzendő: a megbántás, a hibáztatás, a kritizálás, a kioktatás, a kiabálás, a panaszkodás és a prédikálás. (Az óvodapedagógus minden gyermeknek biztosítsa a személyes perceket, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a saját és a mások érzésének elfogadása kapjon hangot.)
- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- A felnőttek tilalom helyett adjanak a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. (A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti).

Ezeket az elveket hozzuk nyilvánosságra. Értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is, majd kitesszük a csoportok folyosójára, mert ez sugallja az óvoda nevelési felfogását is.

Az óvónő elemezze, vizsgálja a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Használjon minél több elemzési eszközt a társas jellemzők kimutatásához.

A szülőföldhöz való kötődés megalapozása, a nemzeti identitástudat erősítése, a szűkebb és tágabb környezet tevékeny, projekt rendszerű megismerése által alakítható ki.

Óvodánkba kerülő bármilyen nemzetiségű, migráns gyermek, sajátos szükségletének kielégítése, lehetőség nyújtása kultúrájának megismerésére

A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése, az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, éttrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása a többségi gyermekek számára.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek (HH, HHH, BTM, SNI, Kiemelten tehetséges gyermek)

A gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésnek elősegítése, hogy javuljon életminőségük, és a későbbiek folyamán könnyebben tudjanak beilleszkedni a társadalomba.

A különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismerje:

- az óvodát, társait és a körülötte lévő felnőtteket;

- a közösségi élet szokásszabályait: köszönés, udvarias megszólítás, megköszönés, tudakozódás, a csoport jelképrendszerét, szimbólumait, hagyományait, stb.;
- a csoportban kialakított konfliktuskezelés szokásait;
- saját képességét, és azt természetesen elfogadja.

A gyermek képes legyen:

- viselkedés helyes szokásszabályinak betartására;
- felismerni, ha társainak segítségre van szüksége;
- együtt érezni társaival;
- konfliktus helyzetben társaival egyezkedni;
- leküzdeni a felmerülő akadályokat, megvigasztalni társát;
- a közösségért dolgozni;
- a sikertelenséget elviselni, a sikernek örülni;
- önállóan, szabadon tevékenykedni a csoportszobában, mosdóban.
- önállóan, dönteni választási lehetőség esetén;
- a rábízott egyéni feladatokat önállóan, a szabályok betartásával megoldani.

4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti, és társadalmi környezetről.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Anyanyelvi nevelés célja:

- az anyanyelv megbecsülésére, szeretetére nevelés,
- az anyanyelv fejlesztése,
- a kommunikáció különböző formáinak alakítása,
- a gyermek természetes beszéd-és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése,
- a kommunikációs képesség megalapozása,
- szókincs és szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.

Megfelelő kommunikáció érdekében a bátorító nevelés alapelveit alkalmazzuk a felnőtt-gyermek kapcsolatban. A felnőttek modellértékű kommunikációval mutatnak példát a gyermekeknek. A tevékenységek során beszédük legyen érthető, egyszerű és világos. Ügyeljenek beszédük stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására.

Az anyanyelvi nevelés megvalósítását segítő eszközeink:

- helyes mintaadás
- beszélgető körök
- személyes percek
- projektrendszerű témafeldolgozások
- a felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása – „Csak tiszta forrásból”
- a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.

Az értelmi nevelés feladatai:

- a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése,
- különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása,
- a gyermekek meghallgatása,
- a gyermeki kérdések és a válaszok igénylésének támogatása,
- az értelmi képességek (érezkelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése,
- valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

A nem magyar anyanyelvű gyermek esetében a felnőttek tartásuk természetesnek, hogy a gyermek elsősorban anyanyelvén beszél.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

„A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait,
- érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni,
- minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.”

4.4. A program ajánlott napirendje

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének,

amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához, és a változó környezethez. Ezért az óvodapedagógus a családdal közösen alakítsa ki a gyermekek napirendjét.

Tervezésnél vegye figyelembe a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesüljön a folyamatosság, a rugalmasság elve.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatban is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést végző munkatársakkal. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élőszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Az gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola - előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységekben vesznek részt.

A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskolai-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez:

Időtartam	Tevékenység	
6.30 – 7.30	JÁTÉK ÖSSZEVONT CSOPORTBAN	
7.30 – 9.00	JÁTÉK A CSOPORTBAN Személyes percek Szabad játék Testápolási teendők	J Á T É K
8.00 -	Közös reggeli Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek	
9.00- 10.30	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének – zenei képességfejlesztés	
10.30 – 11.45	JÁTÉK A SZABADBAN Mikrocsoportos tapasztalatszerzések, séták Énekes játék, gyermektánc az udvaron Mindennapi edzés: kocogás, futás	J Á T É K
11.45. -12.30	Ebéd Testápolási teendők	
12.30 – 15.00	Pihenés, altatás mesével, altatódallal Folyamatos felkelés Testápolási tevékenységek Uzsonna	
15.00 – 17.00	JÁTÉK CSOPORTBAN VAGY AZ UDVARON Zenés, mozgásos percek Egyénenkénti és/vagy kiscsoportos részképesség – fejlesztés	J Á T É K

Egy héten egyszer - a frontálisan szervezett mozgásos játékok miatt - a játékba integrált tanulás rendje felborul

5. A PROGRAM TEVÉKENYSÉG KERETE

5.1. Hagyományörzés, népszokások

Ez a program a hagyományörzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógus feladatának tekinti. Az óvodapedagógus építse be a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart. Az óvodapedagógus teremtsen meg azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk kulturális gyökere, s a mai gyerekek is megismerhetik szépségét, értékét. A program olyan óvodapedagógust igényel, aki ragaszkodik népünk múltjához, képes azonosulni azzal. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Jártasságra tett szert a kézművességben, számos népi játékot, népmesét, népdalt ismer. Nagyon fontos, hogy lakóhelyének hagyománya szerint tervezze meg e feladatát. A hagyományörzés úgy marad fent, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, óvodapedagógustól óvodapedagógusig, szájról szájra hagyományozódik.

Az óvodában ünnepelhető jeles napok időrendi sorrendben.

Az őszi jeles napjai:

- Szüret (szeptember 1-től október 15-ig)

A téli jeles napjai:

- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- Mikulás (december 6.)
- Karácsony (december 24-25-26.)
- Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)

A tavaszi jeles napjai:

- Március 15. nemzeti ünnepünk
- Húsvét (a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltésre következő vasárnap)
- Pünkösd (Húsvét után 50. napon)

A nyári jeles napjai:

- Medárd napja
- Péter-Pál napja
- Szent István napja

A néphagyományőrzés ajánlott tartalmai

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezessen be, amelyhez az óvónő a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítson változatos tevékenységet. Az óvónő a hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variálja.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátás, együttmunkálkodás, tervezetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep a külsőségeivel együtt se legyen merev, erőltetett, betanított, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttjátást biztosítson. Az óvodapedagógusok, a szülők vállaljanak minél több szerepet, hogy a gyermekeknek igazi élményt jelentsenek ezek a jeles napok.

Szüret (szeptember 1-től október 15-ig)

- A 3-4 éves óvodások hallgassanak énekeket, mondókákat a szüretéről és a gyümölcsökről. Kedvük szerint vegyenek részt a szüreten és a multságban. Szemezzék a szőlőt, kóstolják meg az őszi gyümölcsöket és a mustot.
- A 4-5 éves óvodások ismerjenek meg egyszerű szüreti énekes játékokat. Gyűjtsék, válogassák az őszi gyümölcsöket. A szüret előkészítésében vegyenek részt: süssenek perccet, pogácsát. A környezet segítségével vegyenek részt a szüreten, játsszanak a nagyokkal népi játékot, préseljék a mustot, népzenere próbálgassák a táncos mozdulatokat.
- Az 5-6-7 éves gyerekek az óvodapedagógusok segítségével szervezzék meg a szüretet a szőlős, almáskertben, vagy ha nincs más, az óvoda udvarán. Díszítsék fel a kaput gyümölcsökkel. Szemezzék, préseljék a szőlőt. Tudjanak verset, mondókát, dalos játékot a szőlőről, vagy a többi őszi gyümölcscről. Legyenek aktív részesei a multságoknak: táncoljanak, énekeljenek, játsszanak szüreti népi játékokat. Készítsenek termésekből egyszerű hangszereket (pl. dióhéj-pencsergető, csutkamuzsika stb.).

Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)

- Borbála nap
- Mikulás
- Luca nap
- Karácsony
- A legkisebb óvodások ismerkedjenek meg az advent jelképeivel (koszorú, naptár). A naptár alapján minden nap készüljenek egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát vagy verset tudjanak a Mikulást és a Karácsonyt várva. A szüleiknek készítsenek egyszerű ajándékot. A vízbe tett cseresznyeágot, az ültetett Luca-búzát folyamatosan kísérik figyelemmel. Ismerkedjenek a karácsonyi népszokásokkal, az óvodapedagógus segítségével készítsenek egyszerű fenyődíszeket az otthoni karácsonyfájukra.
- A nagyobb óvodások az adventi naptár és a koszorú elkészítésében segítsenek. Naponta nézzék meg mi a feladatuk az adventi naptár szerint. Tegyék vízbe a cseresznyeágot, ültessenek Luca-búzát, mártsanak gyertyát, fényesítsenek almát, fessenek az ablakra, süssenek mézeskalácsot, készítsenek fenyődíszeket nehezebb technikával. A Mikulás és a karácsony előtt tanuljanak egy ünnepi köszöntő verset, mondókát, éneket. Egyenek almát, mézes diót, gyűjtsák meg a gyertyát.

- Az 5-6-7 éves gyerekek önállóan, az óvodapedagógus segítségét kérve készítsenek adventi naptárt és koszorút. A kijelölt feladatokból naponta bontsanak ki egyet, és oldják meg azt. Figyeljék meg az időjárás változásait. Tanuljanak kotyoló mondókát, hogy Luca napján kotyolhassanak a kisebbek csoportjában. A karácsony köszöntésére úgy tanulják meg a verset, hogy otthon nagyszüleiknek, szüleiknek is el tudják mondani. A szüleiknek készítsenek ajándékot, s azt csak szentestén adják át. Készítsenek asztaldíszeket, öntsenek gyertyát. Az ünnepi étkezési szokásokat ismerjék meg: süssenek tököt, gerezdeljenek almát, törjenek diót és süssenek mézeskalácsot.

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás

- A 3-4 évesek egyszerű technikával díszítsenek papíralarcot, öltözzenek jelmezbe, ha van kedvük, utánozzák az óvodapedagógus táncos mozdulatait.
- A 4-5 éves gyerekek díszítsenek farsangi alarcot, gyűjtsenek tombola tárgyakat, vegyenek részt farsangi játékokban. A farsang köszöntésére tanuljanak egyszerű óvodás dalt vagy mondókát. Hallgassanak tréfás mesét, éneket, verseket.
- Az 5-6-7 éves gyerekek tanuljanak farsangi éneket, bálba hívogató mondókát. A jelmezük, maszkjuk elkészítésében, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében. Segítsenek az óvodapedagógusoknak. Vegyenek részt a farsangi meghívó elkészítésében, hívogassák a szüleiket, a kisebbeket és az iskolásokat az óvodai mulatságba. Vegyenek részt a táncházában, az ügyességi játékokban, és tombola húzásában. A nagycsoportosok rendezzék meg az óvoda humornapját.

Március 15.

Legyen a magyar jelképeink, szimbólumaink megismertetésének napja. Az óvodapedagógusok énekeljenek Kossuth-nótákat, a gyerekeknek mutassanak korabeli képeket a huszárokról, katonákról és az akkori öltözködési szokásokról. Az 5-6 éves gyermekek a kisebb óvodásoknak készítsenek kokárdát.

Húsvét (a tavaszi napjegylenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

- A 3-4-5 éves gyermekek tanuljanak locsolóverset, és az óvodapedagógusuk segítségével fessenek tojásokat. Locsolkodjanak, és vegyenek részt a tojás-játékokban. Fogadják a kiszézőket, tegyenek nagy sétát az óvoda környékén.
- Az 5-6-7 évesek tegyenek nagyobb sétát a folyópartra vagy a ligetbe. Minél többféle technikával írjanak tojást pl. viasszal, berzseléssel, maratással, karcolással, és díszítsék fel vele a csoportszobájukat. Kiszézással kiszézzenek a kisebbeknek. Az ablakot díszítsék festéssel. Ha van lehetőségük, vegyenek részt a tavaszi határkerülésben. A locsoláshoz, komáláshoz, komátál-küldéshez tanuljanak éneket, mondókát. A fiúk locsolják meg a lányokat és az óvodapedagógusokat, a lányok készítsenek tojást a fiúknak is. A gyerekek süssenek süteményt a komáláshoz, komáljanak a kisebbeknek.

Pünkösdi király-királyné választás

- A 3-4 éves óvodások figyeljék meg a nagyok készülődését.
- A pünkösdi király-királyné választáshoz tanuljanak énekes játékot, egyszerű tánc lépéseket. Népzeneire próbálgassák az egyszerű táncos lépéseket és fedezzék fel az esztétikus térformák szépségét.

6. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

6.1. Játék

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja:

A gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

Az óvodapedagógus feladatai

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével
- A gyermekek szókincsének, beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban
- Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés - élmények)

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart a játékuk. Az óvodapedagógus teremtsen meg mindezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet. Az óvodapedagógus a csoportban csak annyi szabályt vezessen be, ami segíti a nyugodt, rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör erősíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az óvodapedagógus őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket, biztosítja a kreatív gyermeki játék kibontakozását. Az oldott légkör megteremtéséhez használjon minél gyakrabban humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, vegye észre a környezetben spontán megjelenő helyzet- és jellemkomikumokat.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges esztétikus és egyszerűen alakítható helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus, a dajka segítségével alakítsák ki. A csoportszobákban legyen helye a többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített „kuckóknak”.

A programban - jelentős szerepe miatt - kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatikus játék és a bábozás helye. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses ládája is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek, a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, korongozásnak, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg az állandó helye. Ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyik játékidőben álljanak a gyerekek rendelkezésére.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében az óvodapedagógus, a *dajka* segítse az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl. népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, színpadi játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével stb.).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. **A játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogás jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

E programmal működő óvodákban a 3-4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7-éves gyermekeknek az óvodapedagógus biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége kialakulhasson bennük.

A **kreativitást kibontakoztató játékeszközök** olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosítson, melyek izlések, praktikusak, alkotó készségek kialakulását fejlesztik, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, melyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek, amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek.

Az óvodapedagógus a nagyobb gyermekeknek bővítsa az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó félkész kellékekkel, játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek legyenek képesek a környezetükből szerzett **tapasztalatokkal, élményekkel** a játék tartalmát gazdagítani. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék. A gyerekek a szerepjátékukhoz alakítsák ki a teret. **A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva.**

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a gyakorló játék. Ezért legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHÁ” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömmérség ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem - kéz koordinációt, és erősen hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az óvodapedagógus kísérje érdeklődéssel a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítsa az óvodapedagógus, a dajka a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat.

Az óvodapedagógus, a dajka segítse a gyermek játékát továbbfejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Az óvónő szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában kapjon teret a feltételek biztosítása. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítse az óvodapedagógus. Engedje meg, hogy a tereket is önállóan kialakíthassák. A szerepjátékhoz szükséges eszközöket, kellékeket helyezze esztétikus kosarakba, hogy könnyen tárolható és szállítható legyen a szabadon kreált térben.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikusjátéknak**, és a **bábozásnak**. A mesék megelevenítésében legyen résztvevő az óvodapedagógus, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenjen meg az óvodában. Legyen a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is helyezték a többi közé, hogy a gyermekek játszhasanak vele, tapogathassák, megszeretgethessék.

A gyermek a **konstrukciós játékban** minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömét, mert ez az érzés további felfedezésre sarkallja. Ennek eredménye lehet a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín- és térvariált gazdagság.

A **konstrukciós játékhoz** kapcsolva jelenjen meg a **barkácsolás**, elsősorban az óvodapedagógus, a dajka által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvodapedagógus a gyermek aktív bevonásával hoz létre.

Az óvoda a gyermekeknek biztosítson olyan nyugalmas, kissé elszeparált udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat. Az óvodapedagógus ajánljon fel **szabályjátékot**, amit a gyermekek könnyen betarthatnak és szívesen, önállóan is kezdeményezhetnek.

Az óvodapedagógus, a dajka a szülők és a gyermekek bevonásával is barkácsoljon különböző típusú bábokat, hogy közös bábozásra ösztönözze őket.

A szerepjátékot és a dramatikus játékot a gyermekek kiegészíthetik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hozhatnak létre.

A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékszituációkban

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a gyerekek beszédkedve, a beszédkedv ösztönzi a nyelvi kommunikációs készség fejlődését.

Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti. Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőkészség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.).

Az óvodapedagógus játékselídítı, játékirányító metóduşainak alkalmazása

Az óvodapedagógus játékselídítı metóduşai legyenek szituációtól függıek. A gyermekek, ha nyugodtan játszanak, vagy ha érezhetı, hogy problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követı, szemlélı, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetében - ha szükség van rá - legyen játékot kezdeményezı, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is legyen támogató, engedı és elfogadó.

Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

Az óvodapedagógus avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, nyugodt játékát.

A fejlődés várható jellemzıi az óvodáskor végén

A gyermek ismerje:

- a játéktevékenység csoportban elfogadott szabályait;
- a játékok helyét, a játékok megıvására vonatkozó tudnivalókat.

A gyermek képes legyen:

- önállóan, érdeklıdésének megfelelı játékot választani;
- önállóan eldönteni, hogy kivel és mivel játszik;
- szerepjátékok, konstrukciós játékokat játszani, bábozni, meséket megeleveníteni, építményeket létrehozni;
- elmélyülten, állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában részt venni;
- önállóan megteremteni a kitalált játékához szükséges helyet és eszközt;
- együttjátszani kisebb csoportokban bármelyik társával;
- kreatív játéktevékenységet folytatni, a játékához félkész eszközöket készíteni az óvodapedagógus segítségével, és azt felhasználni;
- vezetni, irányítani a szerepjátékokat;
- a játéktevékenységben együttmőködni, segíteni;
- a játékban gazdag interakcióra;
- a játékba megszervezni a játékhelyzeteket.

6.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvetı feladat, amely elsısorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek késıbbi fejlődési lehetıségeit és alakuló motivációját. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények, felfedezések alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerısíti. Ennek elsıdleges terepe a játék és a mindennapi óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek teljes személyisége, értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerő szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik. A differenciált képességfejlesztés a gyermek egyéni fejlettségi szintjére, adottságaira, tapasztalataira, ismereteire építve valósul meg. A sajátos nevelési igényő gyermekek fejlesztése – szakemberekkel együttmőködve – elsısorban az érzelmeiken, játékon keresztül valósul meg.

A program felfogása szerint **a játékba integrált tanulás azt jelenti**, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett **tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak**, úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdenek.

A játékba integrált tanulás a szervezett mozgástevékenység miatt egyetlen egy napon felborul, mert az óvoda nem rendelkezik tornaszobával.

A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermek ismeretszerzését is magában foglalja.

Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. A **szokástanulást** és az alapvető ismeretek elsajátítását **tervezze meg projektrendszerű tanulással**, aminek eredménye a szülők számára is követhető a megerősített vizuális jelekkel. E tanulási rendszerben felerősödik az információ áramoltatás és az együttnevelés.

A programban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett **egyéni fejlesztés**, amely számos probléma- és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek. A tanulás tervezése évszakprojektbe történik, melynek minden elemét a szülők tájékoztatása érdekében hozunk nyilvánosságra. Az óvodapedagógusok a csoportokhoz tartozó öltözőbe helyezik ki. A projekt kidolgozása a szülők számára áttekinthető, esztétikus, könnyen olvasható és folyamatosan követhető. Ezért piktogramokkal jelöljük meg az aktuálisan tanítandó anyagokat.

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játékba integrált tanulás	Verselés, mesélés Ének- zene, énekes játék gyermektánc. Ének-zenei képességfejlesztés.	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés Mozgás
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játékok, gyermektánc Edzés, kocogás, futás	A külső világ tevékeny megismerése Edzés, kocogás, futás	A külső világ tevékeny megismerése Edzés, kocogás, futás	A külső világ tevékeny megismerése Edzés, kocogás, futás	Edzés, kocogás, futás
Délutáni	Egyéni	Egyéni	Egyéni	Egyéni	Egyéni

játékba integrált tanulás	fejlesztések	fejlesztések Zenés, mozgásos percek	fejlesztések	fejlesztések Zenés, mozgásos percek	fejlesztések
----------------------------------	--------------	--	--------------	--	--------------

A szervezett tanulás formái

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas)

Közvetve kötelező	Verselés, mesélés Mozgás Énekes játékok, gyermektánc a csoportban, udvaron (4-5-6-7 éveseknek)
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése Ének-zenei képességfejlesztés Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás munkaformái

Nagyobb csoportos	Mozgás Verselés, mesélés Zenés, mozgásos percek Énekes játékok, gyermektánc Futás, kocogás
Mikrocsoportos	Ének-zenei képességfejlesztés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint.

A szervezett tanulás időkeretei gyermekenként

Korosztály	Verselés, mesélés	Ének-zene énekes játék, gyermek- tánc	Rajzolás festés, mintázás, kézimunka	Mozgás	Zenés- mozgásos percek	A külső világ tevékeny megismerése
3-4 évesek	Naponta 5-10'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 2x 3-4'	Heti 1x 10-15'
4-5 évesek	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	4-6'	15-20'
5-6-7 éves	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	5-6'	30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett játékos tanulási időkerete maximum 35'

A 4-5 évesek napi szervezett játékos tanulási időkerete maximum 45'

A 5-6-7 évesek napi szervezett játékos tanulási időkerete maximum 65'

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékoság, a felfedeztetés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemeztetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Az óvónő törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

- A gyermekek akkor tudnak önfeladten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki.
- Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést.
- Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.
- Az óvodapedagógus kerülje a tárgyi jutalmak osztogatását. Az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyermekeknek, de egyben elveszik a „természetes jutalom” értékét. Ezen kívül irigységet szítanak a gyermekek között.
- A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefészekezi. Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.
- Az óvónő törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.
- A tanulási folyamatban is csak akkor segítsen az óvodapedagógus a gyermekeknek, ha kéri a segítséget, mert elakadtak a probléma megoldásában. A gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

Az elismerés, a pozitív megerősítés az alapvető szükségletek közé tartozik, amely kielégítettsége esetén megbecsülés, elfogadás, a biztonság érzését erősíti és hozzájárul a reális önértékeléshez. Ezáltal a gyermek nyitottá, befogadóvá, érdeklődővé válik, önmegvalósítása felé törekszik.

6.3. Verselés, mesélés, dramatikus játék

A tevékenység célja:

A gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével.

A mesék mágikussága, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímeinek csengése, valamint a mesék feldolgozása, adjon a gyermekeknek igazi irodalmi művészi élményt, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

A mindennapi élőlávás mesélés biztosítsa a kisgyermekek lelki nyugalmát, lelki békéjét, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.
- A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok).
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.
- A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.
- A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvodapedagógus feladata. A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbéltetése.

Az óvodapedagógus a legkisebbek versanyagát **népi hagyományokat** felelevenítő mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítsa össze, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van. Olyan **meséket** válasszon, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már lehetnek többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus - realizisztikus mesék. Kapjanak helyet a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi, valamint a magyarság történelmét feldolgozó **mondavilág** elemei, meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névesúfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. A gyermekek mesetárába épüljenek be az állatmesék, a cselekményesebb népmesék, novellisztikus-realisztikus mesék, a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodjon a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Ismerjenek meg olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. Az óvodapedagógus a nagyobbaknak bátran olvasson lírai műveket is, mert a gyermekek már megérik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítsék a környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét.

Ha a csoportban van az etnikai kisebbséghez tartozó, migráns gyermek is, akkor az óvodapedagógus alkalmanként az ő anyanyelvi vers-mesekincséből is válasszon egyet-egyét.

A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **öbéli játékok**hoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvodapedagógus teremtsen minél több lehetőséget a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvodapedagógussal együtt sokszor ismételjék az **állathívogatókat**, **altatókat**, **kiolvasókat**, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvodapedagógusok, a nagyobb gyermekek, majd a kicsik fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerjék meg a **bábokat**. Az óvodapedagógus mutasson be párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek lapozgassanak leporellókat, színes képeskönyveket, s hozzák el otthonról kedvenc könyveiket, hogy megmutathassák egymásnak.

Az óvodapedagógus a vers, mese, **dramatikus játékok** illusztrálásához csak olyan kellékeket használjon, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását. Óvakodjon más eszközök használatától!

Az óvodapedagógusok és a nagycsoportos gyermekek bábozzanak, dramatizáljanak minél több alkalommal a kisebbeknek. Legyen ez színpoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek is.

A **kiscsoportos** gyermekek egy nevelési év alatt ismerjenek meg **10-12 mondókát** és **10-14 új mesét**, s ezeket minél többször ismételgessék.

Az óvoda szervezzen a gyermekeknek rögtönzött óvodai báb- és dramatikus előadásokat, amelyeket a nagyobb korú gyermekek meglepetésként, örömmel mutatnak be a kicsiknek.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógusok meséit. A gyermekek arcán megjelenik a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játékokban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsa szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében az óvodapedagógus a mese mondanivalóját erősítse meg pl. egy közmondással, amit a szülőkkel is megbeszél, s jól látható

helyen az öltözőben elhelyez. Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda léleknevelő hatásán, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak alakításán. Az óvodapedagógus segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Az óvodapedagógus teremtsen ehhez minél több lehetőséget.

A **4-5 éves** gyermekek **4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét** ismerjenek meg.

A **nagycsoportos** gyermekek körében is minden adandó alkalmat használjon fel az óvodapedagógus a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. A gyermekek nagyon élvezik a rímes találós kérdéseket, rímjátékokat. Legyen lehetőség az ilyen típusú játékokra is.

A gyermekek ismételgessék az előző években tanult verseket. Az **új versek (15-20)** bemutatása mindenkor kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Az óvodapedagógus lehetőleg ne szavaltassa a gyermekeket kórusban. Kerülje az éneklő hanglejtést. Ügyeljen a szavak gondos, tiszta kiejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. (Kivételt képeznek a ritmikus versek pl. Weöres Sándor: Galagonya)

Az óvodapedagógus - főleg a délutáni pihenés alatt - olvasson el a gyermekeknek **folytatásos mesét**.

A gyermekek fantáziája gazdag. Az óvoda adjon a gyermeknek próbálkozási alkalmat a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált meséket nevezzék el a „**mi mesénk**”-nek.

A gyermekek fejezzék ki a mese cselekményét mozgással, mimetikus játékkal. A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján keressen az óvodapedagógus olyan közmondásokat, amelyekkel meg tudja erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat. A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből készítsenek közösen albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

A nagycsoportos gyermekek halljanak **15-18 új mesét** a nevelési év folyamán.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Az óvodapedagógus közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák elkészítésével, gyertyagyújtással csalogatja a gyermekeket a meseszobába (sarokba). Amikor minden gyermek megérkezik, csak akkor kezdi el a mesét, gyertyafénynél, vagy lámpagyújtás után. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék a különböző mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy az óvodapedagógus éneke, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése, a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hangejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, és alakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismerje:

- a három nevelési évben hallott mondókákat, verseket, meséket;
- a mesélés, bábozás, dramatikus játékok szokásait;
- a mikrocsoportos és egyéni verstanulás kialakított szabályait;
- a vershez, meséhez kapcsolódó hívó képeket.

A gyermek képes legyen:

- a hívóképek alapján felidézni az ismert verseket, rigmusokat, meséket;
- figyelmesen mesét hallgatni;
- meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással, dramatikus játékkal, bábjátékkal megjeleníteni, kifejezni;
- aktívan, cselekvően részt venni a mesefeldolgozásban;
- a „mi mesénk” megkezdett gondolatmenetét folytatni;
- az átváltozás eszközeit, díszleteit, a félkész játékeszközöket használni;
- elfogadni önmagát, társait különböző szerepekben;
- a mesék jeleneteit lerajzolni;
- egyszerű bábokat, díszleteket készíteni.

6.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, zenehallgatás

A tevékenység célja:

A közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése a gyermekekkel, hogy azon keresztül formálódjon zenei ízlésük és az esztétikai fogékonyságuk. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző- állami, egyházi, jeles- ünnepekhez fűződik.

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes *népi* játékok és az *igényesen válogatott*

kortárs művészeti alkotások zenei anyanyelvünk művészi értékei, az óvodás korosztály zenei *képesség, kreativitás* fejlesztésének kiváló eszközei.

Az ének, zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

A **3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **ölbeli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Legyen ezek között arc-, kéz-, ujj és lovagoltató játék. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** tanulnak meg könnyedén, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze egy-két **komponált gyermekdalt** tanuljanak meg az ünnepek köszöntésére.

A **nagyobb gyermekeknek** teremtsen továbbra is az óvodapedagógus olyan helyzetet, hogy minél gyakrabban játszassanak ölbeli játékokat, mondogathassanak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismerhetik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet a szinkópa is.

A néhány alkalmi dal kiválasztásában is az igényesség domináljon, melyekhez a gyerekeket ösztönözzük mozdulatok kitalálására.

Az **5-6-7 éves gyermekeket** ösztönözzük „anyáskodó” szerepre, játsszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel.

A döntés egyik játékos eszköze a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak a gyerekek.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogasson az óvodapedagógus, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt. Az óvodapedagógus élethelyzethez kapcsolva tervezze meg a zenei élményközvetítést. Lehetőleg minél többször énekeljen népdalokat, de jelenjenek meg a zenei repertoárjában a rokon-, és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

Ha a csoportban van az etnikai kisebbséghez tartozó, migráns gyermek is, akkor az óvodapedagógus alkalmanként az ő zenei kultúrájából is válasszon egyet-egyét.

A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A **3-4 éves** gyermekek ismerjenek meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek legyenek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatóak.

Ezeken a játékokon keresztül ismerjék meg közvetve a **zenei alapfogalmakat**. Próbálgassanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Az egyenletes lüktetést érzékeltessék különböző játékos mozdulatokkal. Az óvodapedagógus énekelgesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe.

Az óvodapedagógus keltse fel a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy fokozatosan kialakulhasson bennük az áhítatos, elálló lélegzettel hallgatott zenebefogadás. Minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenei élmény-kiegészítést. Az óvodapedagógus a

zene iránt érdeklődő szülőket próbálja bevonni a közös éneklésbe, az **évszaki** 30 perces rövid **hangversenyek**be. A gyermekeknek legyen lehetősége 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát videofelvételen, mikrocsoportban megtekinteni.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** énekelgessenek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételtessék a 3-4 éves korukban tanult mondókákat, gyermekdalokat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű dúr hexacord maradjon.

Az énekes játékok közül az óvodapedagógus már nehezebbeket is válogathat, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyarápító-fogyó játékokat. Az óvodapedagógus minél többször tervezzen közös éneklést, közös játékot.

A gyermekek minél gyakrabban énekelgessenek önállóan, egyénenként az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében. Énekelgessenek egyénileg, mikrocsoportban, halkabban, hangosabban, magasabban, mélyebben, gyorsabban és lassabban. Az énekek dallamvonalát próbálják a levegőben felvázolni.

A gyermekek élvezettel játsszák a kérdés-felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Minél többször legyen lehetőségük a gazdagon felszerelt énekes sarokban újrajátszani a mikrocsoportban átélt zenei képességfejlesztő játékokat.

Minél több alkalommal érzékeljék az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztéséhez. Ezeket a „ritmus-hangszereket” barkácsolják közösen a szülőkkel, óvodapedagógusokkal, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni maguk és egymás örömeire.

A zenei élményközvetítés legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek** legyen lehetősége megismerkedni és sokat ismételtetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak találjunk ki szimbólumot, melyeket helyezünk el az énekes sarokban. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra és lehetőséget adnak a felidézésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Az óvodapedagógus válogasson olyan dalokból, melyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarápító-fogyó játékokat tervezzen, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.

Az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak (lásd a táncház).

Az óvodapedagógus a gyermekek tiszta éneklését minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő zenei fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

A gyermekek játsszanak minél gyakrabban zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezhessék a motívumok hosszát. Az óvodapedagógus fejlessze a gyermekek alkotóképességét, teremtsen arra lehetőséget, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani.

Adjon az óvodapedagógus lehetőséget az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek a metallofon játékra, hogy a hangok magasságkülönbségét így is érzékelhessék. Próbálgassanak néhány hangból álló motívumokat kitalálni, vagy egyszerű gyermekdalokat megszólaltatni.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. A munkaformái tovább differenciálódnak. Az óvodapedagógus az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel, mikrocsoportos munkaformában szervezze meg. Ezzel a munkaformával, ahol egyszerre csak 6 gyermekkel foglalkozik egyéni képességeket figyelembe véve, eredményesebben tud fejleszteni. A kötött jellegű szervezett énekes játékot, lehetőleg az udvaron tartsa meg az óvodapedagógus, rossz idő esetén pedig a csoportszobában a délelőtti levegőzés előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezzen az óvodapedagógus, hogy semmi se szakítsa meg az önfelelt, élmény teli játékot.

Az óvodapedagógus a gazdag, igényes módszertani kultúrájával érje el, hogy az énekes játékok igazi katarzisz élményt jelentsenek a gyermekeknek. Az óvodapedagógus a zenehallgatást kapcsolja a különböző tevékenységekhez. Teremtsen a délutáni órákban arra is módot, hogy a gyermekek kedvük szerint megnézzhessenek néhány perces kórusművet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műremekeket.

A programhoz évszaki hangversenyek társulnak, amit az óvoda elsősorban zeneiskolások, énektagozatú iskolás tanulók, szülők, nagyszülők, zenetanárok bevonásával szervez meg.

Az óvodában ez lehet az évszakot nyitó vagy záró ünnep.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéretteti a nyelv kifejezőerejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék adjon alkalmat a szókincs bővítésére is.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismerje:

- a három nevelési évben hallott mondókákat, népi énekes játékokat;
- az egyenletes lüktetés, dalritmus, motívumhangsúly érzékeltetésének csoportban alkalmazott formáit;
- a hallásfejlesztés játékos módjait;
- a zenei tevékenységek elfogadott szokás- és szabályrendszerét;

A gyermek képes legyen:

- az énekes játékot lendületesen, harmonikus mozdulatokkal játszani;
- gátlások nélkül, egyedül énekelni;
- zenét elmélyülten hallgatni;
- a zenei fogalompárokot megkülönböztetni;

- ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni;
- az egyenletes lüktetést, a dalok ritmusát és a motívum hangsúlyát összekapcsolni;
- finom, kifejező mozdulatokra;
- bármelyik társát elfogadni a különböző szerepekre;
- a hívóképek alapján felidézni a mondókákat, énekes játékokat és a műdalokat.

6.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja: A gyermekek élmény-és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér, forma, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése.
- A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézi munka, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal való ismerkedés a gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése,
- Az óvodai nevelésben törekedni kell a közösségi rendezvényeken a gyermeki alkotások bemutatására, a tehetségek felismerésére.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, **minőségben megfelelő eszközök szükségesek**. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni. Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a **megfelelő hely**, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez **tárlóhelyekre van szükség**. **A munkaasztalt úgy alakítsa ki az óvodapedagógus**, hogy maximum **8 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen**, és közel legyenek az alkotó eszközök tároló helyei. **Ebben a térben helyezze el a gyermekek minigalériáját**, ahová önállóan teszik ki az alkotásaikat. Így egy héten keresztül gyönyörködhetnek a „műveikben”. A szülőknek a gyermekek alkotásait albumszerűen elrendezett formában tesszük ki. Lehetőséget teremtünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken (ünnepek, nyílt napok) való bemutatására, és a tehetségek bátorítására. Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják vagy előrl, kezdik.

Az óvodapedagógus a tevékenységhez biztosítson elegendő időt is. A gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek egyenként tanítsa meg az eszközök biztonságos kezelését. A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, anyagformáláshoz, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez az

óvodapedagógus gondolja végig a feltételeket, s teremtsen meg még a mindennapi szabad játékban is. Emellett ismertesse meg a gyermekeket a **népművészeti szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal**. A gyermekek a festéshez, korongozáshoz köpenyt vagy kötényt használjanak, hogy óvják a tiszta ruhájukat

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvodapedagógus az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.

A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Az óvodapedagógus tervezze meg a **képalakító tevékenységek** technikáit és eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firkák után fogalmazza meg, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Alkossanak képeket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba-homokba karcolással, nyomattal stb. Az óvodapedagógus segítse a gyermekek képalakító készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével. A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a **plasztikai alakításban**. Ismerkedjenek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. A gyermekeknek legyen biztosítva a mindennapi agyagozás.

A legkisebb óvodások is ismerkedjenek az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Teremtsünk olyan lehetőséget, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen alakítsunk ki egy esztétikus polcot, képtároló lehetőséget, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikba.

Az óvodapedagógus a **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítsa, bővítse tovább. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb legmutatósabb technika kapcsolásával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rost irónokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalakból, textilből, termésekből képeket komponálni, teremtsünk erre is lehetőséget.

A **plasztikai munkák** során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.

Az **építés** során próbálkozzanak a tér variálásával, az építés részletezésével. Használjanak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat. A gyermeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Az 5-6-7 éves gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvodapedagógus segítse a képi, a plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A **képalakító alkotás** során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvodapedagógus gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkar, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek alkalmazzanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek **plasztikai munkájában** is jelenjen meg a közös térbeli, többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék, élethelyzet stb. Egyénileg dolgozzanak korongozón, kisméretű szövőkereteken.

Az óvoda „legidősebbjei körében” alakítsuk ki az ajándékkészítés igényét. Biztassuk őket, hogy az ünnepekre, a vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Éljük át minél gyakrabban az ajándékozás örömét.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Vonjuk be a szülőket is az óvoda szépítésébe.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl.: búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékhoz szükséges egyszerű díszleteket stb. A térbeli tapasztalat segítse az eredeti megoldások kivitelezését is. A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő, illetve gondozzanak minden anyagot, eszközt, amelyek az alkotó tevékenységhez szükségesek. Az óvodapedagógus több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa a gyermekeknek.

E programmal dolgozó óvodában a gyermekek **évszakonként megrendezett ovigalériával** találkoznak. Az ovigaléria megnyitása kapcsolódjon az évszak kezdetéhez vagy zárásához. Minden esetben ünnepélyesen nyissák meg az alkotók kiállítását, legyen ez a nap más, mint a többi. A gyermekek kis csoportokban többször nézzék meg, csodálják meg a kiállított alkotásokat. A gyermekek a kiállított alkotásokról mondjanak véleményt. Az óvoda ovigalériája legyen az 5-6-7- évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, beszélgető helye, ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli hatásáról esik szó. A **gyermekek** kis csoportokban személyesen találkozzanak a kiállító iskolásokkal, alkotó rajztanárral vagy **művésszel**. Legyenek büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az **óvodapedagógus** egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, **kötetlen formájú tevékenységet szervez**. Az általa előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladat az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 8 gyermek vegyen részt a tevékenységben. A gyermekeknek ajánljon egy témán belül alternatív lehetőséget, és legalább kétféle technikát. Az óvodapedagógus teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia-és élményviláguk megmutatkozik.

Ananyelvi nevelés

A tevékenységek elősegítik a szavak mögötti képzetformálást, közben megfogalmazzák értékítéletüket, képesek beszélgetni az alkotásról.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

A gyermek ismerje:

- rajzolás, festés, mintázás, kézimunka eszközeit, technikáit;
- a tevékenység csoportban elfogadott szokás- és szabályrendszerét;
- a tevékenység eszközeinek rendeltetésszerű használatát és gondozását.

A gyermek képes legyen:

- egyéni módon megjeleníteni élményeit, tapasztalatait, elképzelését;
- részletező, formagazdag, színeket egyéni módon alkalmazó képalkotásra;
- egyéni, részletező plasztikai alkotás létrehozására;
- közös téralakításra, építésre;
- beszélgetni saját és társai alkotásairól, és alkotásait elhelyezni a minigalériában;
- az Óvoda Galériában elemezni, értékelni az alkotásokat ízlése szerint;
- önállóan és csoportosan játékokat, ajándékokat, kellékeket készíteni a közösség javára;
- emberábrázolásra, a mozgást rajzaiban érzékeltetni, térben jelenszerűen ábrázolni;
- gondozni és vigyázni az alkotásokhoz szükséges eszközeire;
- a különböző technikák alkalmazására és ötvözésére.

A gyermek attitűdjére jellemző:

- alkotásaihoz ragaszkodik;
- örül az egyénileg és a közösen elkészített kompozícióknak;
- szívesen alkot, szívesen működik együtt téralakításban, építésben;
- rácsodálkozik a környezetében felfedezett tárgyakra, ruhákra, épületekre és művészeti alkotásokra;
- örömmel beszélget alkotásairól, szívesen megfogalmazza értékítéletét;
- szívesen dolgozik különböző technikákkal;
- gyönyörködni tud saját és mások alkotásaiban;
- „AH” élménye visszatükröződik arcán az Óvoda Galéria programokon.

6.6. Mindennapos mozgás

Célunk:

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermekek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához.

A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- a. spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b. irányított, mindennapos mozgásfejlesztés
- c. szervezett mozgásos tevékenység

A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában. A gyermekek mindennapi mozgásszükségleteinek kielégítése.

A gyermekek esztétikus, összerendezett mozdulatainak fejlesztése.

Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgás-szükségletének differenciált kielégítése érdekében – mindennapos mozgás megvalósítása
- A gyermeknyelvi képességeinek fejlesztése, szókincsének bővítése a mozgásos tevékenységek által

3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A mozgás a gyermekek **alapvető megnyilvánulási formája**, jelentős szerepet tölt be fejlődésükben, az általános testi képességek fejlődése mellett jelentősen hat az értelmi és szociális képességek alakulására.

A gyermekek **nagymozgása** (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszhető az udvaron, ebben segítenek a tér és mozgásfejlesztő eszközök, fajátékok.

A **szabad mozgás** zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére.

Az **irányított mozgástevékenységet**, és azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezzük. Fontosnak tartjuk, hogy intenzíven, lehetőleg várakozási idő nélkül megmozgassuk a gyermekeket, ezért megfelelő „mozgás pályát” alakítunk ki a szervezet mozgástevékenységeken.

Mindig szem előtt tartjuk a **játékosságot**, annak motiváló erejét, mellőzzük a direkt, utasításra történő feladatarányítást. A mindennapos gimnasztika helyett zenés-mozgásos percekkel illetve a kocogást alkalmazzuk.

Nagy, változatos talajú udvarunk – a nagymozgásra ösztönző EU-s szabványnak megfelelő játékok – az emeleti tágas tornaszoba, és a jól felszerelt tornaszertár sokszínű mozgásfejlesztő játékok tervezésére illetve az örömteli szabad mozgásra adnak lehetőséget.

A heti egyszeri **frontálisan** szervezett mozgásos játékoknál az óvodapedagógusok fejlesztő munkáját segítheti Dr. Tótszöllősyné Varga Tünde: „Mozgásfejlesztés az óvodában” című könyve.

A **3-4 éves gyermekeknél** az óvodapedagógus a **nagymozgások fejlesztésére** helyezi a hangsúlyt a szabad és az irányított mozgáson belül is. Folyamatosan alakítjuk ki a **biztonságos együtt mozgáshoz** szükséges alapvető szabályokat, az egymáshoz való alkalmazkodást.

Megismerkednek a **futásgyakorlatokkal** (pl.: futás irányváltással, feladattal, különböző futásformákkal), szívesen játszanak ugrásgyakorlatokat (pl.: szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fel-le ugrásokat).

Ismerkednek a **dobás- és labdagyakorlatokkal** (pl.: különböző hajítások, labda feldobás- elkapás, leütés-elkapás).

A mozgásos játékokban teret ad az óvodapedagógus a **támaszgyakorlatok** (pl.: csúszások, kúszások, mászások) és a talajtorna elemeinek gyakorlására (pl.. hossz tengely körüli gurulás).

Minél több **egyensúlyozó játékot** játszanak, vízszintes és (esetleg) rézsútos szereken, az óvodapedagógus bátorítja őket, ha kell tevékeny segítségadással is.

A különböző típusú mozgásokhoz a **kézi-szerek** nagy választékát kínáljuk (labda, babzsák, bot, kendő, szalag, karika, body-roll).

Az óvodapedagógus úgy állítja össze a mozgásfejlesztő játékokat, hogy ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek – így a gyermekeket elvárható erőfeszítésre készítjük, egyéni szükségleteiket és képességeiket figyelembe véve.

Ebben a korban igen fontos a **mintakövetés**, ezért az óvodapedagógus megmutatja a helyes mintát, igényli a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását.

Ennek a kornak a játékanyagát **futó- és egyszerű fogójátékokból** tervezzük.

A **4-5 éves gyermekek** szabad mozgásában még mindig a **nagymozgások** fejlesztésére tesszük a hangsúlyt. A **futásgyakorlatokat akadályokkal, tárgyhordozással, tempóváltoztatással** nehezítjük.

Az **ugrásgyakorlatokat** bővítjük az egy lábon szökdeléssel, magas és távugrással, játékos távolugró versenyekkel, ugró iskolákkal.

A **dobásgyakorlatnál** az óvodapedagógus célba dobásokat is tervez, egyre gyakrabban és ügyesebben játszanak a gyermekek a labdával, biztosabbá válik a labdafogás, a labdavezetés gurítással.

A **talajtorna** elemeként az óvodapedagógus megismerteti a gyermekekkel a gurulóátfordulást, a kézenállás előgyakorlatát, kiemelt helyett biztosítunk az egyensúly fejlesztésének – szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódásának. Nehezítjük az egyensúlyozó játékokat keskenyebb és rézsútos szerekekkel (nincs már szükségünk tevékeny segítségadásra).

A **támaszgyakorlatoknál** a csúszást, kúszást, mászást akadályokkal illetve szerek alkalmazásával tesszük nehezebbé fejlesztővé.

Szívesen játszanak már ebben a korban **kiütőket**, „lopó” **játékokat** (pl.: farkok lopó), helykeresőket (pl.: házatlan mókus)és még mindig kedveltek a futójátékok, egyszerűbb fogók.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú, az ismert mozgáselemeket szívesen ismétlik játék közben is.

Hangsúlyt helyezünk ennél a korosztálynál a **finommotorika fejlesztésére** és a **szabályjátékok** gyakorlati alkalmazására. Fontosnak tartjuk, hogy kisebb testrészekkel is végezzenek mozgásokat, figyeljenek a gyermekek **mozgásuk harmóniájára**, a mozdulatok szép kivitelezésére. **Különböző kézi szerek** alkalmazását biztosítjuk (különböző szalagok, botok, karikák, különböző nagyságú labdák, kendők stb.).

A **futógyakorlatokat** sorversennyel, váltóversennyel, versenyfutással, gyors irányváltásokkal és tempóváltással színesítjük.

Néhány lépésből végzik a gyermekek a **magas – és távolugrást**, valamint **sorozatugrásokat** hajtanak végre, különböző magasságú és távolságban elhelyezett tárgyakon át.

A **dobásgyakorlatoknál** az egy-és kétkezes, alsó és felső célba dobást is gyakoroltatják az óvodapedagógusok, ügyelve a pontos átadásra, célzásra.

A **labdagyakorlatokat** párokban és kisebb csoportokban is képesek, játszani, megtanulják a labdavezetést, a labdapattogatást.

Színesítik a **támaszgyakorlatokat** a pók-, rák-, fókajárás, a talicskázás. Nehezítve is képesek gurulóátfordulást kivitelezni (pl.: hátra-és ikerbukfenc, tigrisugrás) és hossz tengely körüli gurulást (pl.: párosan, tárggyal a kézben illetve boka között). A lépő láb magasba lendítésével lendülnek a kézenállásba.

Egyensúlyozó járásra képesek a pad merevítő gerendáján, magasba emelt létra fokán, felemelt páros pallón.

Az **oldalíság** megkülönböztetésénél alkalmazzuk a jobb-bal kifejezéseket játékos tevékenységeik során is.

Játékaikban igen kedvelik az összetettebb szabályokra épülőket – így **versenyjátékokat**, együttműködést igénylő játékokat (pl.: sor-és váltóversenyek, páros és kígyófogó, egyérintős kiütő, ovi-foci).

Minden évben a nagyok egy vagy két csapatával lelkesen részt veszünk a Városi Sportnapon.

Minden korosztálynál az óvodapedagógusok kiemelt figyelmet fordítanak a **szabadban történő mozgásra**. Az adott gyermekcsoport igénye szerint a csoportszobákban mozgásra készítő eszközök motiválják szabad játékra a gyermekeket (pl.: tornaszivacs, egyensúlyozó korong, trambulín, füles, illetve fizio-labda, gólya-láb, taposó és hullámgördülő).

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni csoportszobai, udvari játék és séta során biztosítja.

Az irányított mozgásos tevékenységet heti egy alkalommal szervezzük meg a tornateremben ill. az udvaron - különböző időkerettel.

A **mindennapi kocogás** az udvar erre kijelölt részén mindhárom korosztály edzését szolgálja. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozzák meg, fontos, hogy igazi felfrissülést, aeromozgást, kardio-edzést nyújtson a gyermekeknek.

Hetente kétszer **zenés-mozgásos percekkel** gyakorolhatják a gyermekek a zenére, ritmusra történő mozgást.

Az utánezáson alapuló mozgás anyagát **gimnasztikai** elemekből építi fel az óvodapedagógus (pl.: kartartások, testhelyzetek, törzs- térd-és lábmozgások, valamint különböző irányú járásgyakorlatok).

A kisebbek próbálkoznak az utánezással, tőlük nem követeljük meg az egyöntetű ritmikus mozgást.

A gyermek nyelvi képességeinek fejlesztése, szókincsének bővítése a mozgásos tevékenységek által

A mozgás egy olyan speciális játékos tevékenység programunkban, ahol a **szókincsbővítés** és a nyelvi képességek fejlesztése a többnyire szakszavak, speciális elnevezések könnyű, gyors felismerésére, használatára irányulnak.

Az óvodapedagógus törekszik, hogy pontosan, érthetően mondja el a csoportnak azt, hogy mit játszik, nincs várakozás, a gyermekek mozgásszükségletének kielégítése a célunk.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

A gyermek ismerje:

- az irányokat;
- a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékokat;
- a mozgástevékenység szokás- és szabályrendszerét;
- a mozgásokhoz használt eszközök helyes fogásait.

A gyermek képes legyen:

- térben tájékozódni, irányokat betartani;
- harmonikusan, összerendezett ütemtartással járni;
- a zenés gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan, jó testtartással végezni;
- öt percig kocogni, futni, jól koordinált futómozgással;
- csúszni, kúszni, mászni a különböző szereken;
- helyben labdát vezetni, kislabdát távolra és célba dobni;
- az ugrásokat talajéreskor fékezni;
- kitartó, pontos feladatvégzésre;
- kooperatív mozgásos játékokra;
- mozgáseszközök előkészítésére, elrakására.

6.7. A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja:

A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élménye, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékei iránt.

A természeti és épített környezet projektrendszerű megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.

A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása.

A környezet megszerettetése közben a külső világ mennyiségi és formai viszonyainak tevékeny megismerése.

A gyermekek elemi ismerete alakuljon ki önmagukról és közvetlen környezetükről.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témák összeállítása, melyet természetes helyzetben, sokféle összefüggésben megvizsgálhatnak, felfedezhetnek a környezetük megszerettetése, megbecsülése és kötődésük mélyítése érdekében.
- A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése az eredményesebb fejlesztés érdekében.
- A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések, és az átélt élmények feldolgozása során.

A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témák összeállítása, melyet természetes helyzetben, sokféle összefüggésben megvizsgálhatnak, felfedezhetnek a környezetük megszerettetése, megbecsülése és kötődésük mélyítése érdekében.

A **3-4 éves gyermekek** elsősorban ismerkedjenek meg az óvodával és az ott dolgozó felnőttekkel. Az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek megszeressék az óvodájukat. A gyermekek biztonságérzetének kialakulását segítsék elő az óvodabejáró napi programok, amelyek apró részleteiben megláttatják a benne dolgozók értékeit, az óvoda tárgyi, növényi, esetleg állatvilágát.

A féléves befogadási folyamatot használják fel arra, hogy olyan projekteket alkalmazzanak, amelyek segítenek a gyermekeket közel hozni egymáshoz, valamint az egyéni értékeiket felfedezni (Engedjétek, hogy szeressünk benneteket program). Látogassák meg a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgessenek a család tagjairól.

Figyeljék meg a mindennapi kint tartózkodásuk során az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket.

Ismerkedjenek meg az óvoda utcájával, épületeivel, boltjaival, szolgáltató üzleteivel, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel. Ha művészeti érték van a gyermekek környezetében, gyakorta nézegessék meg, hogy tudják megérezni a rácsodálkozó „AH” élményét. Fedezzék fel a környezet formáit, nagyságbeli jellemzőit és mennyiségi mutatóit.

Az óvodapedagógus a téli időszakban tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról készült videofelvételeket (maximum 5-10 perceset) megnézhesse.

Minden témakörüket, ünnepeiket dolgozzanak fel egy-kéthetes időkeretben, többféle élmény-és tapasztalatszerzési lehetőségekkel.

Az óvodapedagógus a **4-5 éves gyermekek** tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg. Az óvodapedagógus törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A gyermekek az évszakok jelenségeit, az időjárás változását folyamatosan figyeljék meg. Gyönyörködjenek az évszakok szépségeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvodapedagógus, dajka segítségével. Végezzenek rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtását, ápolását, gondozását, termések betakarítását, feldolgozását.

Látogassanak el a családokhoz, nézegessenek családi képeket. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat. Hozzanak létre családfa projektet, amit folyamatosan gazdagítsanak minden évben.

A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletekbe, intézményekbe, és minden olyan értékes emberhez, aki sokat tesz a környezetükért. Csodálják meg a környezetükben található esztétikai alkotásokat. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat fedezzék fel.

A téli időszakban az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról szóló videofelvételeket (10-15 perces időtartamút) tekinthessenek meg.

Fedezzék fel a környezetükben dolgozó mesteremberek, művészek munkáit. Minden évszak indulást kössenek egy galéria kiállítás megnyitójához.

Fedezzék fel a környezetükben található anyagokat, s azt, hogy mire való és mi-mindenre lehet felhasználni.

Minden projekt munkájukról közösen készítsenek albumot, s azt helyezték el a környezeti terükben, hogy felidézhesék az élményeiket, tapasztalataikat.

Az **5-6-7 éves gyermekek** ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével. Szerezzenek tapasztalatokat a környezet szennyeződéseiről, a víz, levegő, föld, tűz témában.

A gyermekek gondozzanak terráriumot vagy floráriumot, és csíráztassanak, ültessenek növényeket. Szaporítsanak töosztással növényeket. A gyermekek ismerkedjenek meg gyógyfűekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel is. Az óvodapedagógus a szülők bevonásával szervezze meg - a projekteken belül - az Állatok napját (október 4.), a Víz világnapját (március 20.) és a Föld napját (április 22.).

A gyermekek végezzenek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal: pl. földi giliszta farm, katicabogár altatása, valamint a vízzel, levegővel és a talajjal is.

A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokban a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítsanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezzenek napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

A gyermekek látogassanak el a középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra, buszpályaudvarra, stb.

Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg, hol élnek. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját viselkedési szokásaikat.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek mutassa be videofelvételen keresztül a vadon élő állatok környezetét, életmódját.

A gyermekeknek legyen lehetősége - érdeklődésük szerint - többször megtekinteni az állatokról szóló videofelvételeket.

A gyerekek a projektsarokban minden témájukhoz gyűjtsenek képeket, tárgyakat, hogy osztályozni, rendezni tudják azokat, s amit lehet, hasznosítsanak belőle.

A gyerekek az óvodapedagógus segítségével egy projektfalon tervezzék meg a témájukhoz kapcsolódó élmény-és tapasztalási lehetőségeket, a tapasztalatok feldolgozásait, a fejlesztési lehetőségeket, a gyűjtőmunkákat és a projekt lezáró kiállításait.

A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése az eredményesebb fejlesztés érdekében.

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikrocsoportban, páros munkaformában és egyéni fejlesztéssel történik. A közvetlen tapasztalat- és élményszerzések hatékonyságát növelje a mikro csoportos szervezeti forma gyakori alkalmazása.

Az óvodapedagógus két és háromhetes időintervallumban alakítsa ki a téma feldolgozását, levezetését. A témán belül törekedjenek a közös tervezésre. A téma elindítását élmény-és tapasztalatszerzés vezesse be, mely a témában felöleli a természeti, emberi és tárgyi vonatkozásokat. A délutános óvodapedagógus megérkezése után a délelőtti óvodapedagógus a hét három délelőtti maximum 8-10 gyermekkel kezdje el a felvetődött problémák körbejárását, élményalapú megközelítéssel. Az élményeket minél többféleképpen rögzítse, hogy azok visszanezhetővé, könnyen felidézhetővé váljanak. Vegyes csoportokban egyazon témát dolgozzunk fel mindhárom korosztályban, ahol a gyermekek képessége dönti el a témafeldolgozásban való részvételüket.

Az óvodapedagógus az élményeket, tapasztalatokat igyekezzen hatékony, érdekes eszközökkel feldolgozni, amelyek biztosítják a logikai művelési sorok alkalmazását. A témában kezdeményezzenek gyűjtőmunkákat, amihez tudatos tevékenységeket, vizsgálódásokat és kísérletezgetéseket kapcsolnak. A környezeti témában tervezzenek egyéni fejlesztő játékokat, amelyek az elmélyítést, az egyéni képességek tudatos fejlesztését szolgálják. Egy-egy témához kapcsoljanak irodalmi, zenei, és képzőművészeti, népművészeti, iparművészeti vonatkozásokat. A projekt befejezését jelezze a gyűjtött anyagból esztétikusan összeállított kiállítás, mely a szülők tudatos tájékoztatását is biztosítja.

Az óvodapedagógus készítsen minél több videofelvételt vagy fotót a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedező tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra felidézhesék, átélhessék az élményeiket.

A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések, és az átélt élmények feldolgozása során.

A mikrocsoportos tapasztalatszerzések, kiscsoportos témafeldolgozások lehetőséget adnak a gyermek-óvodapedagógus, gyermek-gyermek személyes beszélgetéseire. Az óvodapedagógus minden gyermekre figyeljen, minden kérdésre hiteles, érthető, pontos választ adjon. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetesen teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősítsük meg a tapasztalatok közzétételét, a látottak folyamatos elbeszélését. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket, helyezzen hangsúlyt a fenntarthatósági szemléletformálásra.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

A gyermek ismerje:

- a tevékenységhez szükséges viselkedés alapvető szabályait;
- önmagára és családjára vonatkozó adatokat: lakcím, szülei, testvéreik pontos neve, saját születési helye és ideje;
- azokat a magatartási formákat, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek;
- a gyalogos közlekedési szabályokat;
- a környezetében lévő művészetet, mestereket, esztétikai alkotásokat;
- mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli formákat.

A gyermek képes legyen:

- különbséget tenni az évszakok, napszakok között;
- megszámlálni bármit legalább 10-ig, s azokat mennyiség, nagyság, forma, szín szerint összehasonlítani és rendezni;
- az irányokat, és a szófajokhoz társuló névutókat pontosan alkalmazni;
- betartani a gyalogos közlekedés szabályait;
- élményeit kontextusos helyzetben elmondani;
- a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető módon beszélni;
- önállóan, otthonosan mozogni az óvoda egész területén;
- az alapvető viselkedési szabályokat betartani, az élményszerző sétákon is alkalmazni.

A gyermek attitűdjére jellemző:

- szereti környezetét, gyönyörködik annak szépségében; érdeklődik a növényvilág természetes környezetére;
- örömmel ismer rá a környezetében lévő intézményekre, szolgáltató üzletekre, művészeti alkotásokra, s azokra az emberekre, akiket ott megismert;
- érdeklődik az állatvilág iránt – szeretettel beszél azokról a háziállatokról, amelyekhez személyes kapcsolata társul;
- fontosnak tartja a gyalogos közlekedés szabályait, amelyet igyekszik betartani, betartatni a kisebbekkel;
- törekszik azoknak a magatartási formáknak, szokásoknak betartására, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek;
- élvezettel nézi a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült videó felvételeket, fotókat;
- érdeklődő, szívesen beszélget, kérdez a felnőttektől, társaitól egyaránt.

6.8. Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok, *kompetenciák* kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelesség-és felelősségvállalást.

Cél továbbá a gyermekek együttműködésének, szervezőképességének fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata:

- A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása
- A munkaeszközök használatának megtanítása

A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Ugy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A **3-4 éves gyermekek** az **óvodapedagógust figyelve vesznek részt** a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények locsolását, és közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A **4-5 éves gyermekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készség szinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti.) E program megerősíti a naposi munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez, de egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk.

Az óvodapedagógus tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit: pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, **ajándékkészítés a kicsiknek**, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb.).

Az óvodapedagógus a gyermekeknek adjon lehetőséget növény- és állatgondozásra. A gyermekek működjenek közre az **élősarok gondozásában**, a szobanövények átültetésében, a virágoskert megtervezésében és ápolásában, **az óvodaudvar tisztántartásában**: pl. a fű gondozásában, az avar összegyűjtésében, öntözésben, a veteményeskerti munkában.

Az óvodapedagógus segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt gondozni.

Az **5-6-7 éves óvodások** önállóan végzik a naposi munkát. Közös en eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan tálalják fel az ételeket. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Felsöprik a morzsákat, feltörölik az asztal környékét.

Önállóan végezzenek **környezetszépítő munkát, játéktisztítást**, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminsaláták készítését.

Rendszeresen segítsenek a kicsik öltöztetésében, készítsenek nekik meglepetéseket.

Az óvodapedagógus úgy irányítsa a **növény- és állatgondozást**, hogy a gyermekek minél több műveletet önállóan el tudjanak végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák.

Minden évszakban segítsenek a **járdák, utak tisztításában**. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezzék és végezzék a felnőttekkel.

A munkaeszközök használatának megtanítása

Az óvodapedagógus minden munka jellegű tevékenység bevezetésekor ismertesse a gyermekeknek, hogy az eszközökkel hogyan kell bánni. Segítsen abban, hogy a munkaeszközök használatát a gyermekek megtanulhassák. Ezt nagymértékben segíthetjük azzal, ha minden munka jellegű tevékenységnek kialakítjuk a szokásrendjét. Az óvodapedagógus hívja fel a gyermekek figyelmét a munkaeszközzel okozható balesetek forrásaira!

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismerje:

- a munkajellegű feladatokhoz szükséges eszközöket, és azok használati módját;
- a munkafolyamatokat, és azok szabályait.

A gyermek képes legyen:

- az önkiszolgáló teendőit önállóan végezni;
- közösen, kooperatívan dolgozni párban és mikrocsoportokban;
- a naposi munkát közös megegyezéssel, igényesen teljesíteni;
- az egyéni megbízatásokat felelősségteljesen teljesíteni;
- közreműködni a növények és állatok igényes gondozásában;
- kitartó munkavégzésre, a kapott feladatok elvégzésére.

A gyermek attitűdjére jellemző:

- örömmel dolgozik társaival;
- szívesen teljesíti kötelességeit;
- szívesen elfogadja a felnőttek tanácsait;
- munkafolyamatokban szívesen segít a rászoruló társainak.

7. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK

7.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

7.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységek

Intézményünk alapító okirata alapján vállalja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai csoportokban történő, integrált fejlesztését. Ennek érdekében pedagógiai programunk készítésekor figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit. Az alapdokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek, óvodai nevelésünk során a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. Az együttnevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet és az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- A sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során:

Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek:

Az óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja az óvodai nevelés valamennyi területén. A mozgáskorlátozott gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladatok a hátrányok csökkentése, megszüntetése, a szükséges egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni.

A látássérült gyermek

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását. Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanulása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztántartása. A látássérült gyermek gondolkodás és beszédfejlődését a látáson alapuló élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

A hallássérült gyermek

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, beszédértés szájról olvasási készség fejlesztése. Az anyanyelvi kommunikációs fejlesztés, szókincsbővítés az óvoda egész napos tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket. Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének irányelvei:

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A közösen átélt élmények, a közös tapasztalatszerzések során a társakkal történő együttműködést, a spontán tanulást és a kommunikáció fejlődését segítjük elő. Az integrált óvodai nevelés keretében támaszkodunk fejlesztő pedagógusaink szakértelmére és szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai segítségéről.

Beszéd fogyatékos gyermek fejlesztésének irányelvei:

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív beszédhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítás, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. Az eredményes fejlesztés speciális terápiák diszlekszia, diszkalkulia, grafomotoros fejlesztéssel és a logopédia módszereinek alkalmazásával valósulhat meg.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek fejlesztésének elvei:

A szükséges óvodai környezet kialakítása lehetőségeinkhez mérten és a gyermek szükségleteihez igazodó speciális módszerekben képzett fejlesztő asszisztens, pedagógus és gyógypedagógus támogató tevékenysége. Az óvodai élet egész ideje alatt fő feladatunk a kommunikációs, szociális alkalmazkodás megsegítése és az adott gyermek autizmusának súlyosságát figyelembe véve az ő integrálása.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek

eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget.

7.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottnan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

Szervezeti formák:

A fejlesztést a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően gyógypedagógus által biztosított egyéni formában biztosítjuk.

7.1.3. Hátrányos (H.H.) és halmozottan hátrányos helyzetű(H.H.H.) gyermekek

7.1.3.1. Integrációs tevékenységünk

Integrációs tevékenységünk célja, hogy az óvodai nevelés azon területei, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésére, elősegítsék a gyermekek személyiségének fejlődését a közösségbe történő beilleszkedését. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk.

Az élet első éveit meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig - megterhelés nélkül - rendkívül hatékonyan fejleszthetőek. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarcokat. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja.

Integrációs tevékenységünk legfőbb jellemzője a **gyermekközpontú** és **családorientált** szemlélet. Fontosnak tartjuk az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

A gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet és eszközrendszer:

- hangulatosan berendezett csoportszoba és udvar
 - tárgyi eszközök biztosítása a fejlesztésekhez.
- A gyermekek helyes gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése:
- az eltérő egyéni igények kielégítése
 - az éhesen érkező gyermekek étkeztetése a folyamatos tízóraiztatással
 - a személyes intimitás védelme a mosdó használatkor, és más esetekben, ha a gyermek igényli

- a különböző családi háttérből érkező gyermekek helyes higiénés és étkezési szokásainak kialakítása
- személyes gondozottság kialakítása
- fontos a hátrányos környezetből érkező gyermekek számára ezeken felül a mozgás és pihenés összhangjának megteremtése, egy helyes biológiai ritmus kialakítása
- az egyéni eltérésekre épülő, de életkoruknak megfelelő terhelést adjunk a gyermekeknek
- fejlődésüket mindig önmagához mérjük, és a kis lépéseket is becsüljük meg, dicsérettel jelezvén a gyermeknek, hogy sikerélményhez juttassuk.

Feladataink:

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beiratásának támogatása (a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása). Információ kérése az önkormányzatnál nyilvántartásban lévő óvodáskorú gyermeket nevelő családokról.
Felelős személy: intézményvezető, tagóvoda-vezető, gyermekvédelmi felelősök
- Integrációt elősegítő csoportalakítás: A csoportba osztás során ügyelünk arra, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztásban vegyenek részt a csoportalakításban.
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása: Ennek érdekében folyamatos a kapcsolattartás a családokkal és a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal. Az óvodáztatási támogatás feltétele a törvényben előírt kötelező óvodáztatás.
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása: Az óvoda napi nyitvatartási idejét a szülők igényét figyelembe véve alakítjuk ki.
- Rendszeres kapcsolattartás a segítőkkel:
 - csoportvezető óvónők – szülők
 - csoportvezető óvónők – gyermekvédelmi felelős, intézményvezető
 - gyermekvédelmi felelős – segítő hálózat (védőnő, gyerekorvos, családgondozó)

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében

- anyagi támogatás lehetőségeinek felkutatása
- a tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása
- praktikus ismeretek elsajátíttatása
- a mindennapi élethez szükséges készségek kialakításának segítése: tanácsadás, külső segítség felajánlása
- családi életre és egészséges életmódra nevelés
- az egészségfejlesztő mozgás és sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét.

A családok bevonása az óvoda életébe

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője. Az előzőeket tiszteletben tartva minden szülői részvételt szívesen fogadunk, nem lehet azonban az óvodai nevelésben az óvodapedagógus szerepét a segítő szülővel behelyettesíteni.

A szülők felelősségérzete megnő az által, hogyha bevonjuk őket az óvoda életébe, megtapasztalja az óvodapedagógus felkészültségét, a gyermek fejlesztésére tett erőfeszítéseket, és hogy családjával szemben nincsenek előítéletek. Az óvodapedagógus sok-sok információt szerezhet a családokról, a gyermekek otthoni háttéréről. Ez segít abban, hogy jobban megismerhessük a

gyermek egyéni eltéréseit, adottságait, érdeklődését, erősségeit, valamint a szülők gyermekekkel szemben támasztott elvárásait.

Az őszinteség, a segítőkész emberi hangnem bizalmat kelt a hátrányos helyzetű szülőkben, különösen, ha látja, és tapasztalja, hogy gyermekét elfogadják.

Közös programokon történő részvételi lehetőség az óvodában: nyílt napok, közös ünnepek, barkácsolás, családi nap, stb.

Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, családi beszélgetéseken (fogadó órákon), a gyermekvédelmi megbízott által szóban, valamint írásos tájékoztatón keresztül

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és szüleik számára is igyekszünk az óvodánkat olyanná tenni, hogy szívesen fogadják tanácsainkat, azt látván, hogy mi sem teszünk különbséget, és szívesen és szeretettel neveljük gyermekeiket.

7.1.4. Tehetséges gyermek, tehetséggondozás

Óvodánkban élményt nyújtó programokkal az érdeklődés alapján végezhető művészeti tevékenységek gyakorlásának lehetőségével segítjük elő a gyerekek tehetségének kibontakozását. Az óvodás gyermek esetében tehetségígéretről, tehetség csíráiról beszélhetünk a tehetségre utaló jegyek alapján.

Tehetségre utaló jegyek óvodáskorban:

- Eredeti ötletei vannak, kreatívan gondolkodik, szereti a szokatlan megoldásokat.
- Szókincse gazdag, választékosan fejezi ki magát.
- Örömmel töltik el az intellektuális tevékenységek, hosszabb ideig tud egy dologra figyelni, megszállott.
- Szereti a logikai játékokat, gondolkodása absztrakt.
- Fáradhatatlan erős alkotási vágy hajtja.
- Fejlett humorérzéssel rendelkezik.
- Önmagával és másokkal szemben kritikus.
- Monotónia tűrése alacsony. stb.

Célunk:

- A gyermekek személyiségének figyelembe vételével, átlagon felüli adottságaik, kreativitásuk, motivációjuk felfedezésével a személyiségük optimális fejlesztése, önmagukhoz mérten tehetségük kibontakoztatása az esélyegyenlőség biztosításával.
- A család a szülők megnyerése a kora gyermekkori tehetségígéretnek támogatásához.
- A lehetőség megteremtése a tehetség kialakulásának megalapozására, és a sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiségfejlődés biztosítása.

Feladataink:

- Tehetségígéreték felkutatása, speciális képességek időbeni felismerése.
- Tehetséges gyerekek erős oldalának fejlesztése.
- A tehetséggel összefüggő gyenge területek kiegyenlítése.
- Toleráns, támogató környezet biztosítása.
- Megelőzés, légkörjavítás.
- Kreatív légkörű tehetségfejlesztő műhelyek működtetés.
- Pedagógusok szakmai kompetenciájának növelése továbbképzések biztosításával.

7.1.5. A tehetségprogram kommunikációja

Fontos hangsúlyoznunk a szülők szerepét a gyermekek nevelésében, mindenképpen be kell őket vonni a tehetséggondozás folyamatába.

Már az óvodával való ismerkedéskor, a nyílt napokon tájékoztatást kapnak az óvodánkban folyó tehetséggondozásról is.

Ezt követően az első szülői értekezleten a csoport óvónője beszél arról, hogy épít programunk a gyermek pozitívumaira, megismertetjük velük a gyermek fejlődését diagnosztizáló dokumentumunkat, a „Gyermektüköröt”, mely dokumentáción alapszik a gyermekek tehetségazonosítása. Az évek során félévente korrekt tájékoztatást kap a szülő gyermeke csoportbeli fejlődéséről, legjobb adottságairól.

A tehetségnevelésünk megkoronázása az év végi óvodai ballagási és évzáró ünnepségen a táncműhely által bemutatott műsor. A helyi nevelési intézményeknek és a fenntartónak is bemutatjuk programunkat.

7.1.6. Kiemelten tehetséges gyermekek

Azok a különleges bánásmódot igénylő gyerekek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkeznek, és felkelhető bennük a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

A Nemzeti Tehetség Program elfogadásáról szóló 126/2008. (XII.4.) Országgyűlési határozat értelmében kiemelten kezeljük a tehetségígéreték fejlesztését. A tehetség kibontakoztatásához biztosítjuk az érzelmi biztonságot nyújtó, támogató környezetet. Fejlesztő tevékenységünket a csoportokban a mindennapi tevékenységekbe ágyazottan valósítjuk meg. Nevelőtestületünk minden tagja elkötelezett a gyermekek tehetségének felfedezésében és fejlesztésében.

7.1.7. A csodák színterei - műhelyek kialakítása

A műhelyek kialakításánál a **gardneri tehetségterületeket** vesszük figyelembe, így megkülönböztetünk: nyelvi, zenei, logikai-matematikai, természeti, testi-kinesztetikus, térbeli-

vizuális, interperszonális és intraperszonális területeket. Gardner szerint nem egyfajta monolitikus intelligencia létezik, hanem azok színes skálája. Elmélete szerint ezek az intelligenciák különállók, és különböző fejlettségűek.

Az óvodai műhelytevékenységek komplex jellegük miatt nem mindig sorolhatók egyértelműen az egyes területekhez. Gyakran keveredik még a testi-kinesztetikus és a zenei terület, hiszen a mozgás és a zene, a tánc alkotó elemei, illetve gyakran komplex harmóniában hatnak a művészeti ágak – ez óvodánk tevékenységeiben is így realizálódik.

Nevelőtestületünk a műhelymunkákhoz kapcsolódó tevékenységeket az óvodásaink szükségleteiből vezette le. A differenciálás eszközével élünk, testre szabott fejlesztést alkalmazunk, figyelembe vesszük az egyéni képességeket.

Minden tanévben a nagycsoportos korú gyermekek létszámát, érdeklődését, irányultságát figyelembe véve választjuk meg, mely tehetségterületet tudjuk lefedni.

Óvodánkban a 2019-2020-as tanévben a gyermekek száma és az intézmény személyi feltételeinek változása miatt egy tehetségműhelyt tudunk felelősséggel, és bizonyos elemek engedélyezett mellőzésével felvállalni. E műhelyünk komplex módon magába foglalja a **testi – kinesztetikus - zenei** képességek fejlesztését egyaránt. Az ide járó gyermekeink tehetségcsírájának kibontakozását, képességük fejlődését „**Egyéni feljegyzések a gyerekekről**” elnevezésű nyomtatványon egyénileg rögzítjük. 2020./2021.- es nevelési évben pedagógus hiány és a magas gyermeklétszám miatt nem tudjuk elindítani.

Műhelyünk neve: „**PERDÜLJ FORDULJ**” népi játékok, dalos játékok táncos műhelye. A műhelyt két tehetséges óvodapedagógusunk vezeti. Mindketten elvégezték az **Örökös Stúdió Bt.** „**Így tedd rá**” elnevezésű 30 órás akkreditált képzését, melynek köszönhetően felkészülten és lelkiismeretesen működtetik a gyerekek és szülők örömeire a táncos zenés foglalkozásokat. Az egész évben tanultakat a tanév végén az évváró és ballagási ünnepségen szokták bemutatni mindig nagy sikerrel. 2020./2021.- es nevelési évtől pedagógus hiány és a magas gyermeklétszám miatt sajnos nem tudjuk elindítani műhelyeinket. A 2024./2025.- ös nevelési évben tervezzük két tehetségműhely indítását.

7.1.8. A tehetséggondozó munka feltételei:

- Személyi feltételek: A nevelőtestület elkötelezettsége a tehetséggondozó tevékenység iránt. Egyéni képességekhez igazodó tevékenység tartalmak kimunkálása.
Tárgyi feltételek: Az eredményes tehetséggondozáshoz szükséges eszközök és felszerelések biztosítása.

7.1.9. Tehetségdiagnosztika működtetése:

- Tehetségazonosítás

- Beválogatás
- Hatásvizsgálatok*
- Utánkövetés

* Személyi feltételeink változása miatt a több tehetségműhely, a tehetségdiagnosztika (hatásvizsgálatok, utánkövetés) és az ezzel együtt járó egyéni fejlődési dokumentáció, program által előírt részletező és következetes vezetése akadályokba ütközik, így **Padosné Kiszela Edit Művészeti Programszakértővel** konzultálva, Vele előre egyeztetve engedélyét kérve és megkapva a 2019-2020-as tanévben a program néhány elemét mellőzzük és az egyéni fejlődési dokumentációt részlegesen vezetjük.

8. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

- testi,
- lelki,
- szociális érettség.

Az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint (óvodáskor végén):

Testi fejlettség jellemzői:

- teste arányosan fejlett, teherbíró,
- megkezdődik a fogváltás,
- mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes
- mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

Lelki fejlettség jellemzői:

- nyitott érdeklődéssel készen áll az iskolába lépésre,
- tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek, érzékelése, észlelése tovább differenciálódik, (téri tájékozódás, térbeli mozgás, testséma kialakul
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, melynek terjedelme növekszik,
- megjelenik a szándékos bevésés, felidézés, megnő a megőrzés időtartama,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett kialakulóban van az elemi fogalmi gondolkodás,
- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszéde fejlett, tiszta, megérti és végighallgatja mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről,
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

Szociális fejlettség jellemzői:

- készen áll az iskolai élet, a tanító elfogadására,
- képes az együttműködésre, kapcsolatteremtésre gyermekekkel, felnőttekkel egyaránt,
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata, feladattartása kialakulóban van, ami a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg.
- alakulóban van kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelme.

Feladataink

Testi fejlesztés területén:

Az óvodás évek alatt a gondozási feladatokat folyamatos gyakoroltatással szokássá alakítjuk. A gyermekek teherbíró képességét fokozatosan növeljük, ehhez az egészséges környezetet és a tárgyi feltételeket folyamatosan biztosítjuk.

A nagymozgások fejlesztése érdekében maximálisan kihasználjuk a szabadban való mozgást és a játszóudvar adta lehetőségeket.

A finommotorika kialakulását folyamatos eszközbiztosítással és változatos tevékenykedtetéssel segítjük.

Lelki fejlődés elősegítésében:

A megfelelő testi fejlődés elősegíti a harmonikus lelki fejlődést, amely birtokában a gyermek készen állhat az iskolába lépésre.

Életszerű helyzetek alkalmazásával és példamutatással biztosítjuk, hogy a gyermekeknél kialakuljanak a kulturált viselkedés alapvető szabályai. Az óvodáskor végére elemi ismeretekkel kell rendelkeznie önmagáról, környezetéről, és a természetvédelem lehetőségeiről. Fontosnak tartjuk, hogy gondolataikat, érzelmeiket megfelelő és érthető nyelvi formában fejezzék ki. Különböző tevékenységek által fejlesztjük a szándékos figyelmet a felidézés és a megőrzés kialakulását.

Szociális fejlettség eléréséhez:

Az óvodáskor végére elérendő feladatunknak tartjuk, hogy gyermekeink szociálisan is érettek legyenek az iskolára. Legyenek képesek az együttműködésre a felnőttekkel és társaikkal, tudjanak alkalmazkodni szabályokhoz, ismerjék az alapvető erkölcsi normákat, magatartásukban alkalmazzák azokat, rendelkezzenek bizonyos fokú önfegyelmel. Ennek kialakulását példamutatással, a társas kapcsolatok fejlesztésével és az ítélőképesség kialakításával segítjük elő. A neurológiai és az egyéb hátrányokkal küzdő gyerekeket az egyéni bánásmód alkalmazásával differenciáltan fejlesszük, szükség esetén megfelelő szakemberhez irányítjuk, ezáltal próbáljuk a különbségeket kiegyenlíteni.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

Ideális esetben, a családdal együttműködve elérjük, hogy a gyermek az óvodáskor végére megérjen, alkalmassá váljon az iskolakezdésre.

9.1. Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve segítse a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusoknak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hatékony segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Az óvoda körültekintően szervezze meg, szabályozza a szülőkkel együtt kialakított együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítsék az óvoda érzelmi, szociális, esztétikai nevelését, hogy az óvoda a választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

A kapcsolattartás formái:

- anyás *befogadás*, (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjon a gyermeke neveléséhez)
- szükség esetén családlátogatás
- a napi kapcsolattartás, (elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről)
- a szülői értekezletek, nyílt napok
- félévenként beszélgetések a gyermekek fejlődéséről (a gyermekek egyéni dokumentuma alapján végzett korrekt tájékoztatás megszervezése)
- a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások (mind azt szolgálják, hogy a közös nevelési eredményeket, hiányosságokat érzékelné lehessen)
- igény és elégedettségi vizsgálatok (az óvoda évenként mérje fel a szülők igényeit, elégedettségét, elégedetlenségét. Az eredményeket hozza nyilvánosságra. Az elégedetlenségek közül néhány feladat megoldását vállalja fel, készítsen intézkedési tervet. Az óvoda szabályozza a panaszkezelési rendszerét)

Az óvoda szervezze meg a szülők érdekegyeztető, érdekvégyesítő fórumait.

9.2. Az óvoda és az iskola

Az óvoda az iskolával alakítson ki tartalmas kapcsolatot, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését ez által is elősegítse.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez. Fontos, hogy az óvoda kapcsolatba lépjen és együttműködési megállapodást kössön az iskola művészeti munkaközösségével, ének- és rajztanáraival, az ovigaléria és az évszaki hangversenyek megszervezése érdekében.

A kapcsolattartás formái: látogatások, iskolahívogatók, tapasztalatcserék, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről, értekezletek,

munkaközösségi foglalkozások, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel, közreműködés és a közvetlen partneri kapcsolatok megbeszélése, tervezése, értékelése.

9.3. Az óvoda és a művészeti iskolák, együttesek

E program szükségessé teszi, hogy az óvoda kapcsolatot alakítson ki a környezetében működő zeneiskolával, művészeti együttesekkel, alkotókkal. Velük együttműködve tudja elérni, hogy a muzsika, az alkotások, a környezet esztétikai értékei megjelenhessenek az óvodában.

A kapcsolattartás formái: kapcsolatfelvétel, együttműködési megállapodások megkötése, látogatások megbeszélések, egymás rendezvényein való részvétel.

9.4. Az óvoda és a közművelődési intézmények

Fontos, hogy az óvoda kapcsolatba lépjen a környezetében működő közművelődési intézménnyel: könyvtárral, művelődési intézménnyel. Az intézmények kínálatából úgy válogasson, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével, tartalmával nem egyeztethetők össze. Az óvoda kezdeményezi, hogy a művelődési intézmény szervezzen minél több humoros előadást.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken való részvétel.

9.5. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Az óvoda alakítsa ki tartalmi kapcsolatát

- a fenntartóval,
- a művészeti szakmai egyesülettel, a programot adaptáló, felhasználó óvodákkal, ehhez tartozó műhelyekkel
- a szakvizsgás képzéseket és konferenciákat szervező főiskolákkal,
- Oktatási Hivatallal és a Zalaegerszegi Pedagógiai Oktatási Központtal;
- „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülettel (ONME Egyesület), programot alapító óvodákkal, ehhez tartozó műhelyekkel – az együttműködés, egymástól való tanulás meghatározó része nevelőmunkánknak;
- a pedagógiai szakmai szolgáltató cégekkel, intézményekkel,
- a Vas Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Körmentdi Tagintézményével, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal,
- gyermekvédelmi munkatárssal heti konzultálás alkalmával,
- az egészségügyi szakszolgálattal (védőnő, orvos, fogorvos),
- a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel,

Az óvoda minden partneréhez kapcsolattartó személyt rendel, aki összekötő szakemberként ápolja a gyermekek nevelése érdekében szükséges együttműködést. Minden partnerét a partnertközpontú

működés alapján kérdezzen meg az elégedettségéről, elégedetlenségéről, igényeiről. Az összegyűjtött információkat közösen beszéljék meg, s ha szükséges, készítsenek intézkedési terveket az együttműködés javítása érdekében.

10. A PROGRAM ERŐFORRÁSAI

10.1. Személyi feltételek

Az óvoda teljes nyitva tartása alatt a nevelőmunkát az óvodapedagógus végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. E programot megvalósító óvodapedagógus közvetítse a művészetek tradicionális értékeit. Az óvoda tágabb környezetében is vállalja fel az ízlésformálást.

Az óvodapedagógus legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvodapedagógusnak legyen igénye az önművelésre, a körülményeihez mérten teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Használja ki a szakmai egyesület által nyújtott fejlődési lehetőségeket. A személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Az óvodapedagógusi párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.

Az óvodapedagógusok gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességének felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztassák a csoportszobájuk közelében lévő tájékoztató táblákon keresztül.

Az óvodapedagógus vonják be a dajkákat az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe, és a játék tevékenységekbe. A dajkák legyenek teljes partnerek az óvoda szépítésében, higiénijának megteremtésében.

Az óvodapedagógusok alakítsanak szakmai teameket, munkaközösségeket egy-egy szakmai feladat elvégzéséhez, a szakmai munka méréséhez, elemzéséhez, értékeléséhez, valamint a szervezet társas, szakmai kapcsolatának karbantartására. A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok- és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.

Az óvodapedagógus 2-4 évenként végezzenek irányított önértékelést azért, hogy reális képet kapjanak az óvoda teljes rendszeréről.

Az óvodában folyó munkát a vezető óvónő koordinálja, irányítja pedagógiai, tanügy igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. A vezető a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek felelősségteljes önálló feladatvégzését.

10.2. Tárgyi feltételek

E program a művészetek eszközeivel kíván erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak megléte szükséges:

- A gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt.
- Esztétikus meseszoba (kuckó), puha párnák, meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, bábtartók, paraván, gyertyák, magnó, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről, mágikus báb, jelképek, szimbólumok a mesékről, különböző színű leplek az átváltozáshoz, esztétikus meséskönyvek stb.
- Esztétikus énekes-sarok, olyan tér a csoportszobában, ahol hat gyerek ülve megfér. Hangszerek: furulya, metallofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek - óvodapedagógusok által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp vagy hangvilla, harangjáték, csengősor, szimbólumok a tanult dalokról.
- Esztétikus alkotósarok: a képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, ragasztók, cikk-cakk ollók, tompa hegyű ollók, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, szivacshengerek, viaszkréták, fonalak, madzagok, szövőkeretek, különböző anyagok, linólapok, agyag, mintázó eszközök, fazekas korong, esztétikus eszköztárló lehetőségek, a rajzos térben a gyermeki munkáknak kialakított polc és egy táblaszerűség, melyre a gyermekek kitűzhetik a rajzaikat.
- Plasztikai munkához természetes anyagok, agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak, korongozó.
- Esztétikus ovi-galéria, ahol maximum hét alkotás állítható ki évszakonként.
- Esztétikus videó szoba, ahol max. 8-10 gyermek kényelmesen nézhet videofelvételeket.
- Videokamera és/vagy fényképezőgép, videó- és magnófelvételek lejátszási lehetőség: a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovi-galéria eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez.
- Esztétikus polc a természet kincseinek gyűjteményével, a gyermekek által készített évszak jelenségeit bemutató albumok, terrárium vagy akvárium és/vagy florárium.
- Az erdei óvodai programokhoz hátizsák, nagyítók, esőkabátok, kulacsok stb.
- Az udvaron a zajtól védettebb részen egy pódium-szerű rész kialakítása, ahol énekes játékokat, dramatikus játékokat, bábjátékokat játszhatnak a gyermekek.
- Kijelölt futópálya, ahol a gyermekek a napi kocogó-futó edzéseiket megtarthatják.
- Különböző kéziszerek a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók.
- Az óvoda színvilágának megkomponálása. Ehhez szükséges festékek, textíliák, díszek beszerzése.

- Esztétikus tájékoztató táblák az évszak projekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés 14 elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.

11. A PROGRAM ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

A program sikerkritériumát „A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén” címmel kiemelt programelem tartalmazza. Ehhez viszonyítva ellenőrizhető, mérhető, elemezhető, értékelhető a gyermekek fejlettségi szintje és az óvoda nevelési céljának megfelelő munka.

A programban meghatározott fejlődés jellemzőit teljes mértékben nem lehet, és nem is kell teljesíteni. Az óvoda határozza meg - a gyermekek képességének, szocio-kulturális körülményeinek ismeretében-, hogy milyen teljesítményt fogad el sikeres fejlesztő munkának.

11.1. A program működését tervező, elemző és értékelő dokumentumok

Az ellenőrzést, elemzést, értékelést segítő szakmai dokumentumok:

- **A vezető óvónő pedagógiai, működési terve (időkerete: 1 év)**

Ez a dokumentum hidat képez a program és az óvodapedagógusok gyermekcsoportokra elkészített terve között.

- **A gyermekcsoport nevelési terve**

Tervezési és értékelési időkerete: **félév**

- **A gyermekcsoport tevékenységi terve**

Tervezési és értékelési időkerete: **negyedév (évszakonként)**

- **Eseményterv, szervezési munka**

Tervezési és értékelési időkerete: **1 hónap**

Ezek a dokumentumok a csoportnaplóban találhatóak, melyek tartalmazzák a csoportra differenciáltan vonatkozó szokás-szabályrendszereket, a jeles napokhoz, évszakokhoz tervezett tevékenységi témaköröket, anyagokat és az eseményekkel járó szervezési munkákat.

- **Gyermektükör**

Tervezési időkerete:

- anamnézis felvétele óvodába járás előtt,
- anyás befogadás tapasztalatai félév elteltével
- a gyermekek képességeinek, tulajdonságainak diagnosztikája félévente
- az egyéni fejlesztési tervek, s azok értékelése félévenként
- szülők tájékoztatásának rögzítése félévenként
- a speciális szakembert igénylő gyermekek adatrögzítő lapja, a fejlesztésért felelős óvodapedagógus adatrögzítő összesítője
- összegzés a fejlődés jellemzőiről óvodáskor végén

11.2. A nevelőmunka ellenőrzése

Az óvodapedagógus elsősorban önmagát ellenőrzi, és saját munkáját értékeli. Valamennyi problémás nevelési helyzetben törekszik az óvodapedagógus párjával együtt elemezni a történeteket.

A szakmai munka és a működés ellenőrzését az igazgató végzi a Pedagógiai – működési éves munkaterv mellékletében kidolgozott ellenőrzési terv szerint.

Az igazgató olyan ellenőrzést végez, mely minden dolgozót érint és mozgósít az ellenőrzési folyamatban. Az ellenőrzés nyitott formájú mely évenként hasonló folyamatszabályozott rendszerrel működik.

Az ellenőrzés tárgya:

- a dokumentumok,
- a gyermekek és szokás-és szabályrendszere, normák és
- a programban meghatározott „fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén”
- sikerkritériumok

Az ellenőrzés folyamata évenkénti ciklusban:

- Az igazgató a folyamatos információgyűjtése, valamint a nevelési év értékelései, ellenőrzési dokumentumai alapján eldönti az ellenőrzés témáját, és a munkaterv részeként elkészíti a folyó évre szóló ellenőrzési tervét.
- Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés témáját, a törvényi hivatkozásokat, a nevelőtestület teljesítési szintjéhez tervezett sikerkritériumokat és az ellenőrzéshez használt dokumentumokat, módszereket és eszközöket.
- Az igazgató az évnitó értekezleten ismerteti az elkészített ellenőrzési tervét. Az ellenőrzéshez elkészített dokumentumokat, eszközöket bemutatja és értelmezi.
- Az igazgató az ellenőrzést a tervezettnél megfelelően elvégzi. Gondoskodik arról, hogy az egy csoportban dolgozó szakemberek együtt vegyenek részt az ellenőrzés teljes folyamatában. (Ha az ellenőrzés tárgya a dajkára is vonatkozik ő is részese az ellenőrzés teljes folyamatának.)
- Az ellenőrző személy az ellenőrzés befejezése után - egy-két napon belül – nyilvánosságra hozza igazgatói feljegyzéseit, észrevételeit, és az ellenőrzöttel ismerteti.
- Ha az ellenőrzött személy nem ért egyet az ellenőrzés minősítésével, az ellenőrzést megismétlik a nevelőtestület által meghatározott külső vagy belső szakemberrel.
- Az ellenőrzés befejezését követően a teljes ellenőrzés anyagát lefűzi, s közösen megbeszélte helyen úgy tárolja, hogy az óvoda dolgozói elolvashassák.

11.3. A nevelőmunka értékelése

A nevelési program értékelését a következőképpen tervezzük meg:

Összegző, irányított önértékelés 5 évenként

Elemezzük az óvoda adottságait!

- Vezetés
- Stratégia (Hosszú távú intézményi tervezés)
- Emberi erőforrások
- Közvetett partnerkapcsolatok és erőforrások

- Folyamatok
- Elemezzük az óvoda eredményeit!
- A közvetlen partnerek elégedettségével kapcsolatos eredmények
- A munkatársak elégedettségével kapcsolatos eredmények
- A társadalmi hatással kapcsolatos eredmények
- Kulcsfontosságú eredmények

Az óvoda tartalmi munkáját elemző helyzetfeltáró értékelések lehetőséget adnak az óvoda önmeghatározására. Az eredményeket és hiányosságokat segítik összegezni. Irányt mutatnak a további fejlesztéshez.

A program egy-egy részterületének fejlesztő, innovatív értékelése évenkénti ciklusban

Az óvodában olyan értékelési rendszer kidolgozása a cél, amely mozgósítja és érdekeltté teszi a nevelőtestületet a közös értékelési folyamatba történő bekapcsolódásba. Biztosítja az információk feltárását, és elindítja a javítási folyamatokat. A fejlesztő, innovatív értékelés lebonyolítása a munkaközösség feladata.

Az értékelés területei lehetnek: pl.

- a gyermekek egészséges életre nevelése,
- a gyermekek érzelmi, szocializációs nevelése
- a program bármelyik tevékenysége, s annak tárgyi, személyi feltétele
- az óvoda játékfelfogása, a program tanulásfelfogása, stb.

A fejlesztő, innovatív értékelés folyamata

- Az igazgató az előző nevelési év teljes folyamatának megfigyelése, ellenőrzése alapján hiányosságokat tár fel. A feltárt elemzés alapján igazgatói ajánlást készít, melyet a nevelőtestületnek bemutat. A igazgatói ajánlás tartalmazza a hiányosságok pontos leírását, a célmeghatározást, a hibajavítást segítő kritériumokat. Javaslatot tesz módszerekre, eszközökre, melyekkel a belső értékelés levezethető és az adatok feldolgozhatók.
- Az igazgató az ajánlást átadja a megbízással rendelkező óvodai értékelő munkaközösségnek, akik négy szakaszból álló értékelési tervet készítenek a javaslatok alapján. Ez a terv cselekvési sort, felelősöket, résztvevőket, határidőt és az értékeléshez szükséges feltáró adatlapokat, feljegyzéseket tartalmaz.
- A belső értékelő munkaközösség nevelőtestületi szinten a munkatervet bemutatja, véleményezteteti és elfogadhatja. Ha a munkaterv teljesítésével probléma merül fel, akkor a nevelőtestület átdolgozásra is javasolhatja.
- A munkaterv elfogadása a feltáró értékelést az értékelési terv alapján a résztvevők és a felelősök elvégzik.
- A belső értékelő munkaközösség a feltáró munka összefoglalását a kitöltött adatlapok szerint elvégzi, s mindezt írásban rögzíti. Az összefoglalóban csoportonként megfogalmazza a javítandó feladatokat.
- Minden csoport külön-külön saját intézkedési tervet készít, melyet a belső értékelő munkaközösség hagy jóvá.
- Az intézkedési tervben rögzítik a cselekvési lépéseket, módszereket, eszközöket, a felelősöket, a határidőt és azt, hogy mit, mivel dokumentálnak.
- A belső értékelő munkaközösség az eredményeket összeveti a rögzített sikerkritériumokkal, elkészíti az eredmények listáját, s azt mindenkinek ismerteti és írásban rögzíti.

A program ellenőrzési, értékelési rendszere: az igazgató, mint csoportban dolgozó óvodapedagógus, együtt él az óvodapedagógusokkal, napi információi vannak a megvalósulás minden mozzanatáról. Ebben az esetben az óvoda dokumentumelemzéséhez, a nevelőmunka feltételének vizsgálatához, a nevelő-fejlesztő munka értékeléséhez elegendőek a közvetlen beszélgetések, az óvodapedagógusok önellenőrző, önelemző értékelései az **Óvónői tükör és az Óvodatükör** felhasználásával.

11.4. Menedzselés, marketing tevékenység az óvodában

A program tartalma önmagában hordozza, hogy egy teljesen más óvodakép születik meg a sajátos rendszerben működtetett tevékenységek kidomborításában. A program részletesen közli milyen arculatteremtést, sajátos imázst vár el. Csak az óvoda erkölcsi, szociális, esztétikai és intellektuális igényességén múlik, hogy képes-e azt megteremteni. Az óvoda imázsa, mentális képe gyorsan kialakítható, de tartóssága csakis megfelelő kommunikációval segíthető elő.

Az arculatteremtést befolyásolják

- az óvoda objektív tényezői, mint: a múltja, a profilja, a nagysága és a dolgozók kvalitása,
- az óvoda formai megjelenése: az óvoda megnevezése, emblémája, színvilága, összetartást erősítő öltözetek, ovigalériája, belső terek megkomponálása,
- az óvoda személyi tényezői: fellépés, megjelenés, öltözködés, tárgyalóképesség, partnerkezelés, hangvétel és stílus.

Az óvoda dolgozza ki menedzsmentjét:

- szabályozza a szokásrendszereket,
- pontosan tudja ki a legmegfelelőbb ember bizonyos tevékenységek elvégzésére,
- a szervezetet úgy strukturálja, hogy a munkát és a felelősséget ossza meg,
- a program tartalmához igazított továbbképzési rendszert biztosítson.

Az óvoda dolgozza ki belső és külső PR tevékenységét.

Belső PR tevékenységről akkor beszélhetünk, ha az óvoda kidolgozza:

- a vezetői információs rendszerét,
- a szervezeti egységek munka és felelős rendszerét,
- az új dolgozók felvételének kritériumrendszerét,
- az alkalmazottak tájékoztatási rendszerét és
- a humán emberi kapcsolatok lehetőségét.

12. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az óvodai pedagógiai program érvényességi ideje:

Hatályos 2024.szeptember 01-től határozatlan ideig. Ezen időponttól hatályát veszti a 2023. december 01. -én jóváhagyott pedagógiai program.

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai:

Törvényi változások esetén, fenntartói kezdeményezésre, ha a nevelőtestület 2/3-a támogatja, ha a szülők 50%-a kezdeményezi a módosítást

Döntés előkészítő, érdekegyeztető fórumok közül melyik javaslatára kell összehívni a módosítással foglalkozó nevelőtestületet?

Fenntartó, nevelőtestület.

Milyen előírásokat szabunk a programmódosítás előterjesztésére?

Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének.

Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek.

A nevelőtestület elé terjesztése szóban véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról.

A program bevezetésének pontos menete

A program adaptálását az óvoda valamennyi dolgozója támogatta, a szülőket tájékoztattuk.

A program alapképzésén minden óvodapedagógus részt vett.

A Helyi nevelési program elkészítése.

A program elfogadása, véleményezése, szakértése, jóváhagyása.

A program bevezetése:

Az óvoda minden csoportjában folyamatosan 5 év alatt, meghatározott terv szerint.

A program gyakorlati megvalósulása fázisonként történik:

- Az óvodakép kialakítása: különös tekintettel a művészeti terek létrehozására
- szimbólumok, jelképrendszer kialakítása
- mindennapos edzés (kocogás),
- játékba integrált tanulás, egyéni fejlesztés,
- dokumentációk folyamatos átvétele, használata.
- a tevékeny óvodai élet megteremtése, melyben hangsúlyt kapnak a művészeti értékek.

13. FELHASZNÁLT IRODALOM

Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete Az Óvodások Nevelésért, Szolnok. 2010.

Nagy Jenőné: Óvodatükör

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, Szolnok. 2001.

Nagy Jenőné: Gyermektükör

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, Szolnok. 2006.

Nagy Jenőné: Tehetségigéretetek gondozásának elmélete és gyakorlata

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, Szolnok. 2012.

14. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A **Szülők Közössége** a Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde módosított Pedagógiai és Művelődési Programjának elfogadásához a véleményezési jogukat korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg, 2024. 08.23.. -án tartott ülésén maradéktalanul elfogadta.

Kelt.:Csákánydoroszló, 2024.09.02.

.....
Soós- Takács Anikó
Szülői Közösség elnöke

A **Közalkalmazotti Tanács** a Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde módosított Pedagógiai és Művelődési Programjának elfogadásához véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta, a dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg, a 2024 08.23.-án tartott értekezletén maradéktalanul elfogadta.

Kelt: Csákánydoroszló, 2024. 09.02..

.....
Sándor Klára
Alkalmazotti Tanács elnöke

A Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde szakalkalmazotti értekezlete határozatképes ülésén készült jegyzőkönyvben szereplő 100%-os igenlő elfogadó határozat alapján 2024. 08.23. napján az intézmény módosított Pedagógiai és Művelődési Programját elfogadta. Az elfogadás tényét a szakalkalmazotti értekezlet képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Kelt: Csákánydoroszló, 2024.09.02.

.....
Somogyiné Török Andrea
Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde
nevelőtestületének képviselője

A Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde módosított Pedagógiai Programját/2024 ikt. számon jóváhagyta a Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde vezetője Géryiné Bálint Ágota.

A módosított Pedagógiai Program 2024. szeptember 02-től lép hatályba.

Kelt: Csákánydoroszló, 2024. szeptember 02.

Ph.

.....

Géryiné Bálint Ágota
főigazgató

A Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde módosított Pedagógiai Programját a fenntartó megismerte, s a benne foglaltakkal egyetért.

Csákánydoroszló, 2024.09.02.

Ph.

.....
Horváth István polgármester
a fenntartó képviselője

Melléklet:

A Pedagógiai Művelődési Program végrehajtásához szükséges nevelő és oktató munkát segítő eszközök.

Csákánydoroszlói Harangvirág Óvoda és Bölcsőde

I. HELYISÉGEK

Az egyes helyiségek és az udvar jellemző adatait (alapterület, belmagasság, légköbméter, belső burkolat, megvilágítás) a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályok tartalmazzák.

	A	B	C	D
1.	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés	Darabszám
2.	csoportszoba	gyermekcsoportonként 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is a csoportszoba alapterülete nem lehet kevesebb, mint 2 m ² /fő	3
3.	gyermekágy/fektető tároló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) valamennyi gyermekágy tárolására alkalmas) csoportonként 1		0
4.	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A tornaszoba kialakítása kötelező. Amennyiben további tornaszoba kialakítása válik szükségessé, úgy a gyermekek számára aránytalan teher és többletköltség nélkül más nevelési-oktatási intézménnyel-, illetve sportolásra alkalmas létesítmény üzemeltetőjével írásban kötött megállapodás alapján is biztosítható a tornaszoba vagy tornaterem helyiség használata. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.	0
5.	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában a logopédiai és az egyéni foglalkoztatókat külön kell kialakítani	1
6.	óvodapszichológusi helyiség	ha az óvodapszichológus	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában helyben	0

		alkalmazása kötelező óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	alakítandó ki.	
7.	játszóudvar	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	közterületen, iskolában is kialakítható, ha adott időben biztosítható a kizárólagos használat az óvoda részére gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani	1
8.	intézményvezetői iroda	óvoda székhelyén és azon a telephelyen, amelyen az intézményvezető-helyettes, illetve tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása nem kötelező 1		1
9.	intézményvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában intézményvezető-helyettes alkalmazása kötelező (székhelyen és telephelyen) 1		0
10.	tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes	Ha az óvodában tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása kötelező, székhelyen és telephelyen 1		0
11.	óvodatitkári iroda	ha az óvodában az óvodatitkár alkalmazása kötelező óvoda székhelyén 1	Ha óvodában az Nkt. alapján az óvodatitkár alkalmazása kötelezően előírt, a feladatellátáshoz szükséges hely a tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi irodával közösen is kialakítható, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi.	0
12.	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A könyvtárszoba abban az esetben alakítható ki a nevelőtestületi szobával együtt, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba legalább 500 könyvtári dokumentum befogadására legyen alkalmas, az óvodapedagógusok felkészüléséhez.	1
13.	általános szertár/raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
14.	többcélú helyiség (szülői fogadásra,	óvodánként (székhelyen vagy telephelyen) 1		0

	tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)			
15.	orvosi szoba, elkülönítő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az orvosi szoba kialakítása, létesítése nem kötelező, amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat nyilatkozata szerint a gyermekek ellátása - aránytalan teher és többletköltség nélkül a közelben található egészségügyi intézményben megoldható. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.	0
16.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen.	3
17.	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 (WC - nemenként 1)	Gyermeklétszám figyelembevételével. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen és ott ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.	3
18.	felöltöző	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	1
19.	felöltöző mosdó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	1
20.	felöltöző WC helyiség	óvodánként (székhelyen)	Alkalmazotti létszám	1

		és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	figyelembevételével. A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	
21.	felölt zuhanyzó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	0
22.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
23.	szárító helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol a szárító helyiség a mosó, vasaló helyiséggel együtt kialakítható.	1
24.	felölt étkező	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		0
25.	főzőkonyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	1
26.	melegítő konyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
27.	tálaló-mosogató	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
28.	szárazáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	1
29.	földesáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	1
30.	éléskamra	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	1
31.	karbantartó műhely	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában.	0
32.	kerekesszék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) szintenként 2	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol mozgáskorlátozott gyermekeket nevelnek.	0
33.	ételhulladék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
34.	A fogyatékoság jellege szerint a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, tervezési program többet is előírhat.			

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C	D
1.	1. Csoportszoba			
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült esetén kemény ágybetétek, decubitus matrac egyéni szükséglet szerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).	90
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.	90
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.	13
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben		18
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben		9
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1		7
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1		3
9.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1		3
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1		3
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1		3
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1		3
13.	2. Tornaszoba			0
14.	tornapad	2		2
15.	tornaszőnyeg	1		4
16.	bordásfal	2		0
17.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1		1

18.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	Ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel; a pedagógiai programban foglaltak szerint.	1
19.	3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba			
20.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		A pedagógiai programban foglaltak szerint.	1
21.	tükör (az asztal szélességében)	1		
22.	Asztal	1		1
23.	Szék	2	Egy gyermek, egy felnőtt.	2
24.	Szőnyeg	1		1
25.	járástartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1		1
26.	4. óvodapszichológusi szoba gyermeklétszám szerint			0
27.	Asztal	1		1
28.	Szék	4		6
29.	Szőnyeg	1		1
30.	Könyvek, iratok tárolására is alkalmas polc	1		
31.	5. Játszóudvar			
32.	kerti asztal	gyermekcsoportonként 1		3
33.	kerti pad	gyermekcsoportonként 2		3
34.	Babaház	gyermekcsoportonként 1		1
35.	udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1		2
36.	Takaróháló	homokozónként 1	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez.	2
37.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	V. rész szerint		
38.	6. Intézményvezetői iroda			
39.	íróasztal és szék	1-1		1-1
40.	tárgyalóasztal, székekkel	1		1
41.	Telefon	1		1
42.	Fax	1		1
43.	Könyvszekrény	1		1
44.	Iratszék	1		1
45.	Elektronikus adathordozó szekrény	1		1
46.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés		1 felszerelés
47.	számítógépasztal és szék	1-1		1-1

48.	7. Intézményvezető-helyettesi, tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda			
49.	(a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetőek el)			
50.	íróasztal és szék	1-1		0
51.	Iratszekrény	1		0
52.	Telefon	1	Közös vonallal is működtethető.	0
53.	számítógépasztal és szék	1-1		0
54.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1		0
55.	8. Nevelőtestületi szoba			
56.	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám szerint 1		0
57.	Szék	pedagóguslétszám szerint 1		5
58.	könyvtári dokumentum	500	Az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez.	0
59.	Könyvszekrény	2	Legalább ötszáz könyvtári dokumentum tárolásához alkalmas legyen.	0
60.	Fénymásoló	1		1
61.	Tükör	1		1
62.	9. Többcélú helyiség			
63.	tárgyalóasztal székekkel	1		0
64.	10. Orvosi szoba, elkülönítéssel	berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint	Amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat az óvodában megszervezett, biztosított. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben biztosítva.	0
65.	11. Gyermeköltöző			3
66.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével	öltözőrekeszen belül elkülönített cipőtároló	75
67.	Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével		75
68.	12. Gyermekmosdó, WC helyiség			3
69.	Törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével		3x30
70.	Falitükör	mosdókagylónként 1		9
71.	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembevételével		3x30

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

	A	B	C	D
1.	egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	fésű, fogkefe, fogmosópohár	54
2.	tisztálkodó felszerelések	mosdókagylónként 1	ruhakefe, körömkefe, szappantartó	9
3.	Fésűtartó	csopontonként 1		3
4.	Törülköző	felőtt és gyermeklétszám szerint 3-3		15 3x54
5.	Abrosz	asztalonként 3		12
6.	Takaró	gyermeklétszám szerint 1		54
7.	ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3		54

IV. A FELNÖTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C	D
1.	szennyes ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
2.	mosott ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
3.	Mosógép	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik	1
4.	Centrifuga	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik	1
5.	Vasaló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
6.	Vasalóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
7.	Szárítóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
8.	Takarítóeszközök	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
9.	kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1-1	ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna	1

10.	Hűtőgép	óvodánként 1		1
11.	Porszívó	óvodánként 1		1

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

	A	B	C	D
1.	1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként)			
2.	különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön	3(minden különféle játékformához)
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön	6
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök			
11.	Televízió	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
12.	magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1		3
13.	diavetítő vagy projektor	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1

14.	Vetítővászon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		1
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint	3
16.	hangszer (gyermekeknek)	gyermekcsoportonként, a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő óvodában; az óvoda pedagógiai programja szerint	biztosított
18.	projektor vagy írásvetítő	1		1

VI. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C	D
1.	1. Beszédfogyatékosok			
2.	tükör 120 X 180 cm	csoportonként 1		1
3.	logopédiai alapkészlet	csoportonként 1		0
4.	2. Hallási fogyatékosok			
5.	Dallamíró	csoportonként 1		0
6.	hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tízenháromat, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	0
7.	vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	gyermeklétszám szerint 1		0
8.	a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tízenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	0

9.	nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tízenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	0
10.	szurdologopédiai eszközök	csoportonként 1		0
11.	3. Látási fogyatékosok			
12.	Olvasótelevízió	gyermeklétszám figyelembevételével	gyengénlátók, aliglátók számára	0
13.	hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	gyermeklétszám szerint 1		0

VII. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

	A	B	C	D
1.	étel-mintavétel (üvegtartály) készlet	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	amennyiben étel kiosztása folyik	1
2.	Elsősegélyláda	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint	1
3.	gyógyszerszekrény (zárható)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint	1
4.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint		9
5.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint		9
6.	tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint		3